

**NUORTEN TUKEMINEN VATI:N ELI
VALMENTAVAN AMMATILLISEN
KOULUTUKSEN KEINAIN KOHTI
AMMATTIURAA JA
ELÄMÄNHALLINTAA**

Sari Kemppainen

**Kehittämishankeraportti
Toukokuu 2006**

**JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU**

Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Tekijä(t) Kempainen, Sari	Julkaisun laji Kehittämishankeraportti	
	Sivumäärä 64	Julkaisun kieli Suomi
	Luottamuksellisuus Salainen ☐ saakka	
Työn nimi Nuorten tukeminen VATI:n eli valmentavan ammatillisen koulutuksen keinoin kohti ammattiuraa ja elämänhallintaa		
Koulutusohjelma Ammatillinen opettajakorkeakoulu, opettajan pedagogiset opinnot		
Työn ohjaaja(t) Vuortama-Räsänen, Marja		
Toimeksiantaja(t)		
Tiivistelmä Kehittämishankkeeni esittelee suunnitelman valmentavan ammatillisen koulutuksen järjestämiseksi Pohjoisen Keski-Suomen oppimiskeskuksessa eli POKE:ssa. Sain tehtäväkseni suunnitella koulutuksen perusteet ja laatia hakemukset opetusministeriölle koulutusluvan saamiseksi. POKE:n luonnonvara- ja ympäristöalan yksikkö Saarijärvellä ja Piilolantien yksikkö Äänekoskella hakivat kumpikin 12 aloituspaikkaa lukuvuoden mittaiseen koulutukseen. Valmentava koulutus antaa kokonaisvaltaista lisätietoa eri koulutusaloista, sillä opetussuunnitelma on laadittu monipuoliseksi. Ammatillisia aineita tarjotaan monelta eri koulutusosalta. Opintojaksot toteutetaan työvaltaisilla, monipuolisilla menetelmillä eli tekemällä oppimisella. Opintoihin sisältyy työssäoppimista 10 opintoviikkoa. Työharjoittelu tutustuttaa työpaikan pelisääntöihin, antaa monipuolisen kuvan työelämästä ja eri ammateista. Koko koulutuksen ajan opiskelijat saavat tukea opintoihinsa ja ohjausta ammatilliselle uralleen, mikä ehkäisee syrjäytymistä. Kehittämishanke sisältää valmentavan koulutuksen opetussuunnitelman sekä koulutukselliset menetelmät sen toteuttamiseksi. Yhteistyökumppanit tukevat koulutuksen toteuttamista. Opiskelijat voivat saada suoritettut opinnot hyväksiluetuiksi varsinaisessa ammatillisessa koulutuksessa.		
Avainsanat (asiasanat) Valmentava ammatillinen koulutus, opetussuunnitelma, tekemällä oppiminen, syrjäytymisen ehkäisy, ammatti, työharjoittelu, yhteistyökumppanit, oppimisen ohjaus, nuoret, opiskelijat		
Muut tiedot		

Author(s) Kemppainen, Sari	Type of Publication Development project report	
	Pages 64	Language Finnish
	Confidential ☐ Until _____	
Title How to support young people in the pre-vocational education towards their vocational trade and how to control their own life		
Degree Programme Vocational Training of Education		
Tutor(s) Vuortama-Räsänen, Marja		
Assigned by		
Abstract My development project report tells about how to organize pre-vocational training in Pohjoisen Keski-Suomen oppimiskeskus (POKE). I got a work to make a project to do the curriculum for the training and to make the application to Ministry of Education. POKE wanted to give an opportunity to 24 young people to start the training which will last one year. Pre-vocational training will give to the students integrated knowledge about different kind of vocational training and so the curriculum is made to be very multifaceted. The different parts of the curriculum are put in to practise by learning by doing –method. The working periods last for 10 weeks and they will give to the students the knowledge about the rules in the working life. The students will learn a lot of about different kind of professions. The guidance counselor will give continuous help to the students and direct their studies and discuss with them about their future. That will prevent the marginalization from the society. This development project report contains the curriculum for the pre-vocational training. The co-operative partners will support this pre-vocational training by the means of their strength.		
Keywords Pre-vocational training, curriculum, learning by doing, prevention of marginalisation, vocational trade, working periods, co-operative partners, guidance counselor, young people, students		
Miscellaneous		

1. JOHDANTO	6
2. KAIKKI EIVÄT OLE VALMIITA AJOISSA: TAUSTAA VALMENTAVALLE KOULUTUKSELLE	8
3. KOULUTTAUTUMINEN POKE:SSA	11
3.1. Opintoja monenikäisille ja monelta alalta	11
4. MINKÄLAISTA TUKEA NUORET TARVITSEVAT AMMATINVALINTAANSA JA OPISKELUUNSA	14
4.1. Tietoa näyttää olevan aina liian vähän	14
4.2. Opiskelijat tarvitsevat koulutusta, kouluttaja tarvitsee opiskelijoita	16
4.3. Nivelvaiheen yhteistyön kehittäminen palvelee nuoren etua	17
4.4. Ammatillisen koulutuksen keskeyttää liian moni	18
4.5. Väittävät, että nuoria vaivaa jokin nykyään!	19
5. MITEN NUORTA TUETAAN VALMENTAVASSA AMMATILISESSA KOULUTUKSESSA?	21
5.1. Koulutuksen monipuolinen sisältö antaa tarpeellista tietoa	21
5.1.1. Valmentavan koulutuksen sisältö: mitä opetussuunnitelma pitää sisällään	23
5.1.2. Yhteiset opinnot	25
5.1.3. Ammatilliset aineet	29
5.1.4. Vapaata valintaa ja työharjoittelua	30
5.1.5. Tapahtumiin osallistuminen kehittää yhteistoiminnallisuutta	32
5.2. Koulutuksesta hyöty erilaisille opiskelijoille	34
5.3. Hyvät oppimiskokemukset: tekemällä oppimista ja oikeaa työtä	36
5.4. Oppimiskäsitykset ja monipuoliset oppimisympäristöt	38
5.5. Yhteistyötahojen tuki valmentavaan koulutukseen eli moniammatillinen yhteistyö	43
5.6. Itseohjautuvuuteen kovalla työllä, mieluiten huomaamatta	46
5.7. Opinto-ohjaus tukena koko ajan	48
5.8. Opintososiaaliset edut	50

5.9. Arviointi	51
6. TOIMENPITEET KOULUTUKSEN JÄRJESTÄMISESSÄ	56
6.1. Yhteistyö eri tahojen kanssa – suunnitelma koulutuksen toteuttamiseksi	56
6.2. Luvan hakeminen koulutuksen järjestämiseksi	57
6.3. Koulutuksen hyödyllisyyden arviointi eli tulokset ja niiden hyödyntäminen	58
7. LOPUKSI	59
LÄHTEET:	62
LIITTEET:	64
Hakemus kokeiluluvan myöntämiseksi	64
Suomenselän Sateenkaari-säätiön lausunto	64
Lehtijuttu Keski-suomalaisessa	64

1. Johdanto

Olen työskennellyt nykyisessä työpaikassani POKE:ssa eli Pohjoisen Keski-Suomen oppimiskeskuksessa noin puolentoista vuoden ajan. Olin jo ennen työsuhdettani tutustunut kyseiseen luonnonvara-alaan, kun lukion jälkeen hain Korpilahdelle vuoden kestävään maamieskouluun (joka silloin aikaan oli Tarvaalan maatalousoppilaitoksen, eli nykyään yhden POKE:en liitetyn oppilaitoksen sivupiste). Olen myös suorittanut agrologiopinnot Keski-Suomen maa- ja metsätalousopistossa eli samaisessa pihapiirissä missä POKE sijaitsee. Osa POKE:n nykyisistä opettajista eli työtovereistani on opettanut minuakin.

Ennen työsuhdettani POKE:ssa työskentelin KELA:n rahoittamassa nuorten syrjäytymistä ehkäisevässä hankkeessa, jossa osa asiakkaistani oli POKE:n opiskelijoita. Nyt työssäni POKE:ssa näyttää siltä, että olen ”tullut taloon monen oven kautta”, mikä mielestäni antaa minulle monipuolisen näkemyksen oppilaitoksen toiminnasta sekä sen opiskelijoista. Mikä parasta, pidän työstäni kovin paljon. Opettaminen POKE:ssa on monin kerroin miellyttävämpää kuin esimerkiksi peruskoulussa, mistä minulla on jokusen vuoden kokemusta. Opettajat ovat taitavia luonnonvara-alan ammatillisessa osaamisessa ja osaavat myös olla hauskoja, joten ilmapiiri on mielestäni mukavan leppoisa.

Olen tehnyt työtä eri-ikäisten nuorten kanssa jo aiemminkin. Olen mm. toiminut Saarijärven nuorten työpajalla ohjaajana, työskennellyt Saarijärven Nuorisorengas ry:n nuorisokeskushankkeessa toiminnanohjaajana ja ollut ohjaavana opettajana 10-luokalla. Tämän työkokemuksen ja POKE:n tuntemukseni pohjalta on todella mielenkiintoista olla suunnittelemassa valmentavaa ammatillista koulutusta. Kuulin ”huhuja” tällaisen kokeilun pystyvän pistämisestä talven tullessa vuonna 2005 ja päätin vaihtaa silloisen kehittämishankesuunnitelmani juuri tähän.

Uuden suunnitteleminen on mielestäni mielenkiintoista. Toki pohjalla pitää olla tietoa ja osaamista, mikä puolestaan helpottaa työhön ryhtymistä ja saa aikaan parempaa jälkeä. Yhteistyössä monien osaajien kanssa tehdyt suunnitelmat vaikkapa koulutuksen kehittämiseksi ovat laaja-alaisia ja monipuolisia. Yhteistyö mahdollistaa monien karikkojen ohittamisen ja helpottaa työtä.

Olen tehnyt paljon töitä erityistä tukea tarvitsevien nuorten kanssa. Välillä tuntuu, että näkökulmaani ns. tavallisten nuorten suhteen on syytä korjata eli minun pitää muistuttaa itselleni, ”että erilaisia nuoriakin on”, mikä kohdallani tarkoittaa ”helppojen nuorten olemassaoloa”. Asiat siis näyttävät kääntyneen nurinperin, mutta onpahan ainakin takataskussa kokemusta ja työkaluja moniin asioihin. Erityistä tukea tarvitsevat nuoret saavat tätä nykyä jo monenlaisia tarvitsemiaan palveluja, mutta aina heidän näyttää olevan yhtä vaikea selvittää vaikkapa koulutuksen saamisesta. Valmentavaan koulutukseen tulee hakeutumaan juuri näitä nuoria, joten olen paneutunut tässä suunnitelmassani monin mahdollisin keinoin miettimään, mitä he tarvitsisivat tuekseen löytääkseen oman ammattiuransa. Tällaisia tukikeinoja ovat mm. opinto-ohjauksen kehittäminen, eri ammattialojen tarkempi tuntemus, oppimisvaikeuksien tunnistaminen sekä nuoren tukeminen henkilökohtaisissa ongelmissa ja vaikeuksissa.

Tämän kehittämishankkeeni kertoo siis nuorten valmentavan ammatillisen koulutuksen kehittämisestä ja niistä toimintatavoista, jotka mielestäni ovat tärkeimpiä kun ohjataan nuoria kohti ammatillista uraa ja kouluttautumista kohti tulevaisuutta.

2. Kaikki eivät ole valmiita ajoissa: taustaa valmentavalle koulutukselle

Äänekosken ammatillisen koulutuksen kuntayhtymän alaisen Pohjoisen Keski-Suomen oppimiskeskuksen (POKE) luonnonvara- ja ympäristöalan yksikkö Saarijärvellä ja Piilolantien yksikkö Äänekoskella järjestävät ammatilliseen koulutukseen valmentavan opintojakson alle 25-vuotiaille nuorille, joilla ei ole ammatillista perustutkintoa. Koulutus on kestoltaan 40 opintoviikkoa, lukuvuoden mittainen. Koulutus toteutetaan paikallisten yhteistyökumppaneiden kanssa, joita ovat Suomenselän Sateenkaari-säätiö ja sen alainen työpaja Polarnet, Äänekosken Työttömien Työpajayhdistys, työvoimatoimistot, Elämässä eteenpäin –projekti (työvoimahallinnon työllistämistä tukeva hanke 17-25 -vuotiaille), yläasteet ja KELA. Yhteistyökumppaneilta on tullut esille tarve valmentavan koulutuksen tarjontaan.

Koulutus tähtää ammattiuran selkiyttämiseen ja nuorten elämänhallinnan tukemiseen. Koulutus on kokonaisvaltaista tekemällä oppimista, jossa selkeitten työtehtävien kautta opiskellaan sekä yhteisiä aineita että ammatillisia aineita. Työharjoittelu tutustuttaa työelämän vaatimuksiin ja osaltaan monipuolistaa koulutusta. Säätiön työvalmentajat ovat tukemassa työharjoittelua. Vapaavalintaiset aineet antavat mahdollisuuden henkilökohtaisiin valintoihin.

Valmentava koulutus antaa kokonaisvaltaista lisätietoa eri koulutusaloista, sillä opetussuunnitelma on laadittu monipuoliseksi. Ammatillisia aineita tarjotaan monelta eri koulutusosalta. Moniammatillinen yhteistyö on todettu hyväksi keinoksi ehkäistä syrjäytymistä. Laaja ja monipuolinen opinto-ohjaus tukee nuorten ammattiuran löytymistä. Nuorten motivointi ja opiskeluun kannustaminen mahdollistaa sen, että he saavat ansaitsemansa työpaikan ja löytävät paikkansa yhteiskunnassa.

Opintojaksot toteutetaan työvaltaisilla, monipuolisilla menetelmillä. Tekemällä oppiminen sopii useimmille nuorille. Varsinkin kouluallergiset nuoret voivat tekemällä oppimisen kautta päästä toteuttamaan itseään heille sopivalla oppimismenetelmällä. Opiskelija näkee työnsä jäljen heti ja saa välitöntä palautetta osaamisestaan.

Valmentavaan ammatilliseen koulutukseen otetaan 12 opiskelijaa Saarijärvelle ja 12 opiskelijaa Äänekoskelle. Valinta tapahtuu erillisellä hakemuksella, jonka jälkeen hakijat haastatellaan. Koulutusjohtajat ja luokanvalvoja valitsevat opiskelijat.

Valintakriteereinä ovat opiskelijan yleinen opiskelumotivaatio, opiskelijan kiinnostus tarjottaviin opintokokonaisuuksiin,

epätietoisuus omasta tulevaisuudesta ja ammatinvalinnasta. Opinnot voidaan hyväksilukea varsinaisessa ammatillisessa perustutkinnossa. Ohjaava opettaja vastaa opintojen suunnittelusta, etenemisen seurannasta ja arvioinnista yhdessä oppilaitoksen muiden opettajien kanssa.

Valmentavan koulutuksen opinnot kestävät yhden lukuvuoden, syyskuusta 2006 toukokuuhun 2007. Koulutusta käydään esittelemässä keväällä peruskoulujen 9-luokkalaisille, työvoimatoimistoille, sosiaalitoimistoille ja eri projekteille, joissa on mukana nuoria. Kevään, kesän ja syksyn aikana koulutuksesta tiedotetaan lähiseudun lehdissä.

Käsittelen tässä työssäni nuoren tukemista eri tavoin tässä valmentavassa ammatillisessa koulutuksessa. Useimmat koulutukseen hakeutuvat eivät ole selvillä- ammatillisesta suuntautumisestaan, heillä ei välttämättä ole tarpeeksi tietoa eri ammattien sisällöistä, heidän opiskelutaitonsa saattavat olla puutteelliset ja heillä voi olla erinäisiä oppimisvaikeuksia. Valmentavan koulutuksen tulisi tukea nuoria heidän urasuunnitelmiansa teossa ja antaa eväitä tuleviin koulutushaasteisiin.

3. Kouluttautuminen POKE:ssa

3.1. Opintoja monenikäisille ja monelta alalta

POKE järjestää nuorten peruskoulutusta, oppisopimuskoulutusta ja aikuiskoulutusta.

Pohjoisen Keski-Suomen oppimiskeskus tarjoaa opetusta seuraavilla koulutusaloilla:

- yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alalla
- luonnontieteiden alalla
- tekniikan ja liikenteen alalla
- luonnonvara- ja ympäristöalalla
- sosiaali-, terveys- ja liikunta-alalla sekä
- matkailu-, ravitsemis- ja talousalalla.

POKE tarjoaa valittavaksi 19 eri alojen perustutkintoa, joissa monissa on lisäksi eri koulutusohjelmavaihtoehtoja. Ammatillinen koulutus on suora väylä ammattiin. Perustutkinto eli ammatillinen koulutus antaa yleisen jatko-opintokelpoisuuden. Opiskelupaikkoina voivat olla ammattikorkeakoulut ja yliopistot, ammatilliset erikoisoppilaitokset tai oppisopimuskoulutus. Työkokemuksen kerryttyä voi suorittaa myös aikuisten ammatti- ja erikoisammattitutkinnon.

Perustutkintojen laajuus on 120 opintoviikkoa. Tavoitteena on, että opiskelija suorittaa tutkinnon kolmessa vuodessa. Opiskeluaikasi voi kuitenkin olla tästä poikkeava esim. hyväksiluettavien aikaisempien opintojen tai työkokemuksen ansiosta tai kaksoistutkintoa suoritettaessa. Jokaiselle opiskelijalle laaditaan opintojen alussa henkilökohtainen opiskelu- ja urasuunnitelma.

Kaikkien ammatillisten perustutkintojen rakenne on sama:

- ammatilliset opinnot (90 ov), joihin sisältyy vähintään 20 opintoviikkoa työssäoppimista sekä opinnäytetyö
- yhteisiä opintoja 20 opintoviikkoa
- vapaasti valittavia opintoja 10 opintoviikkoa

Vapaasti valittavia opintoja voi valita omalta koulutusosalta, POKE:n muilta koulutusaloilta ja myös kokonaan muista oppilaitoksista, vaikkapa lukiosta. Opinnot voivat olla ammatillisia tai yhteisiä opintoja, jatko-opintoihin tai ylioppilastutkinnon suorittamiseen valmentavia opintoja, työkokemusta tai ohjattuja harrastuksia, jotka tukevat koulutuksen yleisiä ja ammatillisia tavoitteita.

Työssäoppiminen on tavoitteellista, ohjattua ja arvioitua opiskelua, jossa osan tutkintoon kuuluvasta ammattitaidosta oppii työpaikalla käytännön työtehtävissä. Tällöin kouluttaudutaan myös työelämää varten ja opitaan työelämän pelisääntöjä, mikä helpottaa työllistymistä valmistumisen jälkeen. Oppilaitos ja opiskelija yhdessä valitsevat työssäoppimispaikan.

Kaksoistutkinnon tai yhdistelmäopinnot voi suorittaa yhteistyössä pohjoisen Keski-Suomen lukioden kanssa. Ammatillisen perustutkinnon ja lukio-opintoja voi suorittaa samanaikaisesti joustavasti ja yksilöllisesti oman valinnan mukaan. Tämä parantaa osaamistasoa ja mahdollisuuksia menestyä kehittyvässä työelämässä.

Kaksoistutkinnossa suoritetaan sekä ammatillinen perustutkinto että ylioppilastutkinto. Opinnot kestävät tällöin neljä vuotta. Yhdistelmäopinnoissa

voi liittää perustutkintoon opintoja POKE:sta ja lukiosta oman mielenkiinnon ja jatko-opiskelutavoitteiden mukaan.

4. Minkälaista tukea nuoret tarvitsevat ammatinvalintaansa ja opiskeluunsa

4.1. Tietoa näyttää olevan aina liian vähän

Nuoret näyttävät usein olevan vailla tietoa heitä koskevissa asioissa. Tietotulva on suuri, mutta miten löytää omaa maailmaa ja tulevia valintoja koskeva monipuolinen tieto? Yläasteella opinto-ohjaajat kertovat eri ammateista, niihin kouluttautumisesta ja hakeutumisesta, mutta miten saisi oppilaat kuulemaan ja löytämään oman alansa. Kuten Juhani Pirttiniemi (Koulukokemukset ja koulutusratkaisut 2000, 39-42) sanoo, on riittävän ohjauksellisen tuen saaminen entistä tärkeämpää uravalintaa tehtäessä. Varsinkin kouluvaikeuksista kärsivät oppilaat saattavat jäädä koulutuksen ulkopuolelle. Hän jatkaa, että onnistuneen lisäopetuksen (tässä tapauksessa valmentavan ammatillisen koulutuksen) toteuttaminen vuoden 1999 lakiuudistuksen jälkeen on kiinni vain järjestämishalusta ja rahasta.

Jos nuoret ovat kouluallergisia ja heillä on huonoja oppimiskokemuksia aiemmista opiskeluista, eivät he ole valmiita kuuntelemaan eivätkä siten myös

sisäistämään kuulemaansa. Mikäli myönteisiä käsityksiä omasta oppimisesta ja itselle sopivista opetusmenetelmistä ei ole, voi olla todella vaikeaa valita itselle sopivaa ammattialaa; kiinnostus kaikkeen kerrottuun voi kertakaikkisesti loppua. Huonot opiskelutaidot voivat madaltaa koulutukseen lähtemisen halua ja ehkäistä innostusta opiskelemaan haluamaansa ammattiin.

Mikäli henkilökohtaista opintojenohjausta eikä tiivistä yhteistyötä moniammatillisen toimijarenkaan kanssa ei ole ollut, voi syrjäytymisen uhan alla oleva nuori jäädä vaille itselleen sopivaa opiskelupaikkaa ja ilman tukea. Henkilökohtaisesti suunnatut opetusmenetelmät antavat myönteisiä oppimiskokemuksia.

Opiskelijoiksi ammatilliseen koulutukseen voivat hakea peruskoulun suorittaneet alle 25-vuotiaat nuoret. Valmentava ammatillinen koulutus voi antaa mahdollisuuden niille, jotka eivät ole suorittaneet mitään perusasteen tutkintoa eivätkä ole vielä varmoja omasta opiskelualastaan. Koulutuksen valintakriteereinä ovat opiskelijan yleinen opiskelumotivaatio, kiinnostus tarjottaviin opintokokonaisuuksiin, epätietoisuus omasta tulevaisuudesta ja ammatinvalinnasta. Myös muista erityisistä syistä tukea vailla olevat henkilöt voivat olla tällaista valmentavaa koulutusta vailla. Valmentavan koulutuksen

nimenomaisena tarkoituksena on tukea nuoria ammatinvalinnassaan ja antaa heille monipuolinen käsitys eri ammattialoista.

4.2. Opiskelijat tarvitsevat koulutusta, kouluttaja tarvitsee opiskelijoita

Alle 25-vuotiaiden koulutusten monipuolistaminen on tärkeä osa-alue koko pohjoisen Keski-Suomen kehittämisessä (mm. Volanen, M. V., 2005. Opiskeleva pohjoinen Keski-Suomi). Vesa Matti Volasen tutkimustiedotteessa todetaan seuraavaa:

”Pohjoiselle Keski-Suomelle on elintärkeää saada peruskoulun jälkeinen koulutus tukemaan ja vahvistamaan alueen kehitystä. Tämän vuoksi pohjoiseen Keski-Suomeen ehdotetaan kehitettäväksi alueellinen opintojärjestelmä. Tällaisiin tuloksiin on tultu Pohjoisen Keski-Suomen oppimiskeskuksen toimeksiannosta Jyväskylän yliopiston Koulutuksen tutkimuslaitoksen tutkija Matti Vesa Volasen laatimassa selvityksessä Opiskeleva pohjoinen Keski-Suomi.”

Suuret sodan jälkeiset ikäluokat ovat nyt jäämässä eläkkeelle. Samaan aikaan yhä pienenevät ikäluokat valmistuvat peruskouluista. Pohjoinen Keski-Suomi tarvitsisi kaikki nuoret oman alueen kehityksen turvaamiseen. Kuitenkin osa nuorista jää kouluttamatta peruskoulun jälkeen. Osa nuorista lähtee kouluttautumaan kauemmaksikin vaikka koulutuspaikkoja olisi seutukunnallakin.

Peruskoulun tunnetusti tasa-arvoiset oppimistulokset purkautuvat toisen asteen koulutukseen pyrittäessä: se, mistä peruskoulusta oppilas valmistuu, vaikuttaa olennaisesti siihen meneekö hän ammatilliseen koulutukseen, lukioon vai syrjäytykö koulutuksesta. Jyväskylän seutu imaisee huomattavan osan nuorista, osan siirtyessä jo heti peruskoulun jälkeen maakunnan ulkopuolelle.

Lukion ja ammatillisen koulutuksen työnjako ei myöskään ole aivan kohdallaan. Perinteisen vastakkainasettelun sijasta lukioiden ja ammatillisten

oppilaitosten tulisi ottaa yhdessä vastuu koko ikäluokasta: kaikille tulisi taata toisen asteen koulutus ja yhä useammalle omalla seutukunnalla.

Opiskelijat joutuvat yhteishakuun osallistuessaan monenlaisen tietotulvan kohteeksi. Yhteishakua kutsutaan välillä ilkeämielisesti pakkohauksi. Monet eri kouluttajatahot ovat kiinnostuneita uusista opiskelijoista, koska opiskelijoitten määrä tuo valtionosuuksia eli varoja koulutuksen järjestämiseksi. Nuoret eivät saisi olla vain väline oppilaitosten hengissä pysymiseen, vaan kouluttajilla on oltava aitoa kiinnostusta nuorten ammattiuran edistämiseen. Nuorella on oikeus saada oikeaa tietoa ja kokemuksia erilaisista ammateista, eikä hänen pitäisi joutua koulutuksen markkinavoimien tallomaksi.

4.3. Nivelvaiheen yhteistyön kehittäminen palvelee nuoren etua

Opinto-ohjauksen ja valmentavan koulutuksen kehittäminen tukee nuorten ammattiuran löytymistä. Nuorten motivointi ja opiskeluun kannustaminen mahdollistaa sen, että he saavat ansaitsemansa työpaikan ja löytävät paikkansa yhteiskunnassa, mikä puolestaan ehkäisee heidän syrjäytymistään.

Nivelvaiheen yhteistyön kehittäminen peruskoulun ja toisen asteen koulutuksen välillä on tärkeää. Valmentava ammatillinen koulutus pyrkii laajentamaan yhteistyötä peruskoulujen, toisen asteen koulutuksen, työvoimatoimistojen, sosiaalitoimistojen ja muiden tahojen kanssa, jotka tekevät yhteistyötä nuorten kanssa. Myös kolmas sektori ja nuoriso / vapaa-aikatoimet ovat tärkeitä yhteistyötahoja. Myös Pirttiniemi (2000, 41-42) perää peruskouluja vastaamaan entistä paremmin riskioppilaista ja toivoo ammatillisen koulutuksen toimimaan entistä joustavammin. Myös peruskoulun jälkeinen ohjaustoiminta kaipaa lisää seuranta.

Niin sanotun tiedonsiirtolomakkeen käyttö näyttää ainakin Keski-Suomessa olevan kovin sekavaa ja puutteellista. Seurantalomakkeessa lähettävä peruskoulu antaa tietoja oppilaista heidän luvallaan. Tiedonsiirto palvelee varsinkin erityistä tukea tarvitsevia nuoria. Osa peruskouluista lähettää tiedonsiirtolomakkeen oppilaan mukana toisen asteen oppilaitokseen, osa lähettää sen suoraan koulutuspaikkaan ja osa peruskouluista lähettää sen

vasta pyydettyä. Toisen asteen oppilaitoksen olisi tärkeää saada tiedot opiskelijoista heti koulutuksen alkaessa, jotta mahdollisiin tukitoimiin voidaan alkaa välittömästi. Peruskoulujen ja toisen asteen oppilaitosten tulisi tehdä entistä avoimempaa ja tiiviimpää yhteistyötä nuorten hyväksi.

POKE:ssa on toteutettu yläasteen TET-jaksoja. Peruskoululaiset ovat voineet tulla työelämään tutustumisviikoksi POKE:n eri yksiköihin tutustumaan eri ammattialoihin. Myös tämä kokeilu on lisännyt yhteistyötä peruskoulujen ja toisen asteen oppilaitosten kesken.

4.4. Ammatillisen koulutuksen keskeyttää liian moni

Ammatillisen koulutuksen keskeyttämisestä saattaa nuorelle olla kauaskantoisiakin vaikutuksia. Koulutuspaikkaa haetaan kovin nuorena: kaikki peruskoulun päättävät eivät ole kypsiä noinkin suureen päätökseen, tietoa valittavista ammattialoista ei ole tarpeeksi ja usein kuulee nuorten sanovan hakeneensa yhteishaussa ”samaa paikkaan kuin kaveritkin”. Näinkin ”epämääräiset” syyt koulutukseen hakeutumiseen eivät välttämättä ole kovin motivoivia eivätkä nuoret ole sitoutuneita aloittamaansa koulutukseen. Jukka Vehviläisen (Innolla ammattiin? 2001, 40-42) tekemän tutkimuksen mukaan mm. työpaja-hankkeet vähentävät huomattavasti ammatillisen koulutuksen keskeyttämistä. Pajaprojektien tarkoituksena oli tukea ammatillisen koulutuksen keskeyttäneitä nuoria ja turvata koulutuksen keskeyttämistä harkitsevia nuoria. Työpajatoiminnan yhdistäminen ammatilliseen koulutukseen antoi nuorille ”hengähdysaikaa” ja mahdollisuuden ”katsoa opiskeluaan hieman kauempaa” eli eri perspektiivistä. Pajalla työskentelyssä painottui työkeskeinen oppiminen, myös nuorten elämänhallintaa pyrittiin tukemaan korostetusti.

Vehviläinen huomauttaa myös, että joskus ammatillisen koulutuksen keskeyttäminen voi olla paikallaankin. Mikäli nuori kertakaikkisesti tuntee olevansa väärällä alalla, ei liene muuta järkevää vaihtoehtoa kuin lopettaa opinnot. Tärkeää on kuitenkin se, että nuorella on jokin jatkosuunnitelma, mikä hyödyttää hänen tulevaa kouluttautumistaan. Usein esimerkiksi työharjoittelu

joko työpajalla tai yrityksissä voi antaa uutta näkemystä ammatinvalintaan. Parhaimmillaan pajaprojektien ansioksi voitiin lukea keskeyttämisten putoaminen puoleen. Tähän vaikutti huomattavasti tekemällä oppimisen määrä ja vahvistettu elämänhallinnan tukeminen.

Valmentava koulutus tulee kohdentaa nuorille, joilla ei ammatinvalinta ole vielä selkiintynyt tai joilla ei vielä ole valmiuksia ammatilliseen koulutukseen hakeutumiseen. Ikäraja on työvoimahallinnon mukainen eli 25 vuotta. Koulutukseen valitaan nuoria, joilla ei ole mitään toisen asteen koulutusta. Valintakriteereissä on tärkeää myös se, miten nuoren katsotaan hyötyvän saamastaan koulutuksesta. Valitettavasti ”kaikkia ei voi auttaa”, joten nuoren oma motivaatio on tärkeällä sijalla koulutuksen aloittajia päätettäessä. Hakemuksen lisäksi hakijat haastatellaan, jolloin kartoitetaan nuoren motivaatio koulutukseen.

4.5. Väittävät, että nuoria vaivaa jokin nykyään!

Työkokemusta ja sen mukanaan tuomaa tietoa eri ammattilaoista näyttää nuorilla olevan kovin vähän. Elämänhallinta ei myöskään ole kehittynyt tapreeksi esimerkiksi työelämän vaatimusten suuntaan. Työelämä odottaa kokonaisvaltaista kehittymistä sekä ihmisenä että työelämään osallistujana.

Nuoret odottavat usein peruskoulun jälkeen, että ammatillinen koulutus olisi käytännönläheistä ja tekemällä oppimista. Ammatillisessa koulutuksessa vastaan tulevat ns. teoriaopinnot eli yhteiset opinnot voivat olla ”todella kovaa pakkopullaa”. Missä on se toiminnallisuus ja yhdessä tekeminen, mitä ammatillinen koulutus parhaimmillaan voisi olla? Monipuoliset oppimisympäristöt on ehkä nuorille vieras termi, mutta käytännössähän juuri tämä on sitä, mitä nuoret kaipaavat. Uusia paikkoja, uusia tapoja oppia, erialaisia näkymiä oppimisen paikkoihin luokkahuoneiden sijaan. Mahdollisuus yksilöllisyyteen, kykyjen huomioimiseen omalla alalla on nuorelle opiskelijalle tärkeää. Miten nuori voisi olla itseohjautuva, jos häneen ei luoteta eikä hänelle anneta mahdollisuutta oppia hänelle itselleen sopivalla tavalla?

5. Miten nuorta tuetaan valmentavassa ammatillisessa koulutuksessa?

5.1. Koulutuksen monipuolinen sisältö antaa tarpeellista tietoa

Ammatilliseen koulutukseen valmentava koulutus on 40 opintoviikkoa eli yksi lukuvuosi. Koulutus antaa alle 25-vuotiaille nuorille lisämahdollisuuden koulutusuransa selkiyttämiseen. Toisen asteen oppilaitosten opiskelijoiden keskeyttämiset ovat viime aikoina entisestään lisääntyneet. Nuoret eivät tiedä tarpeeksi eri koulutusaloista ja niiden sisällöistä. Vaikka peruskoulut pyrkivätkin antamaan mm. opo-tunneilla käsityksen eri ammattien ja niiden koulutusten sisällöistä, näyttävät monet nuoret kuitenkin olevan hukassa oman ammatinvalintansa suhteen. 15-16-vuotiaana ei voi kaikkien olettaa osaavan ajatella tulevaisuuttaan pitkäjänteisesti ja harkitusti. Työssäni nuorten kanssa olen usein törmännyt siihen, että he kertovat valinneensa koulutusuransa melko summamutikassa tai pahimmassa tapauksessa ovat jättäneet valinnan tekemisen kokonaan. Toisinaan törmää myös käytäntöön, varsinkin pienillä paikkakunnilla missä on lukio peruskoulun vieressä ja joissa on samoja opettajia, nämä koulut tekevät pakonkin edessä yhteistyötä, jonka perusteella yläasteen oppilaita kehoitetaan menemään lukioon, jotta näissä säilyisi edes jonkinmoinen oppilasmäärä. Tällaisen epämääräisen valinnan tekeminen ("välivuosi, jopa useampia") ei aja nuoren ammattiuran kehittymistä.

Valmentava koulutus antaa kokonaisvaltaista lisätietoa eri koulutusaloista, sillä opetussuunnitelma on laadittu monipuoliseksi. Ammatillisia aineita tarjotaan monelta eri koulutusosalta. Myös työharjoittelujaksot selkiinnyttävät ammatillista suuntautumista ja antavat lisätietoa alan työpaikoista ja työtehtävistä. Tämä valmentava koulutus myös lisää ja monipuolistaa POKE:n koulustarjontaa ja yleisesti koulustarjontaa koko pohjoisessa Keski-Suomessa.

Koulutus tarjoaa hyvän vaihtoehdon niille nuorille, jotka eivät ole suorittaneet mitään perusasteen tutkintoa eivätkä ole vielä varmoja omasta opiskelualastaan. Valmentavan koulutuksen mahdollisuus kouluttaa osia eri

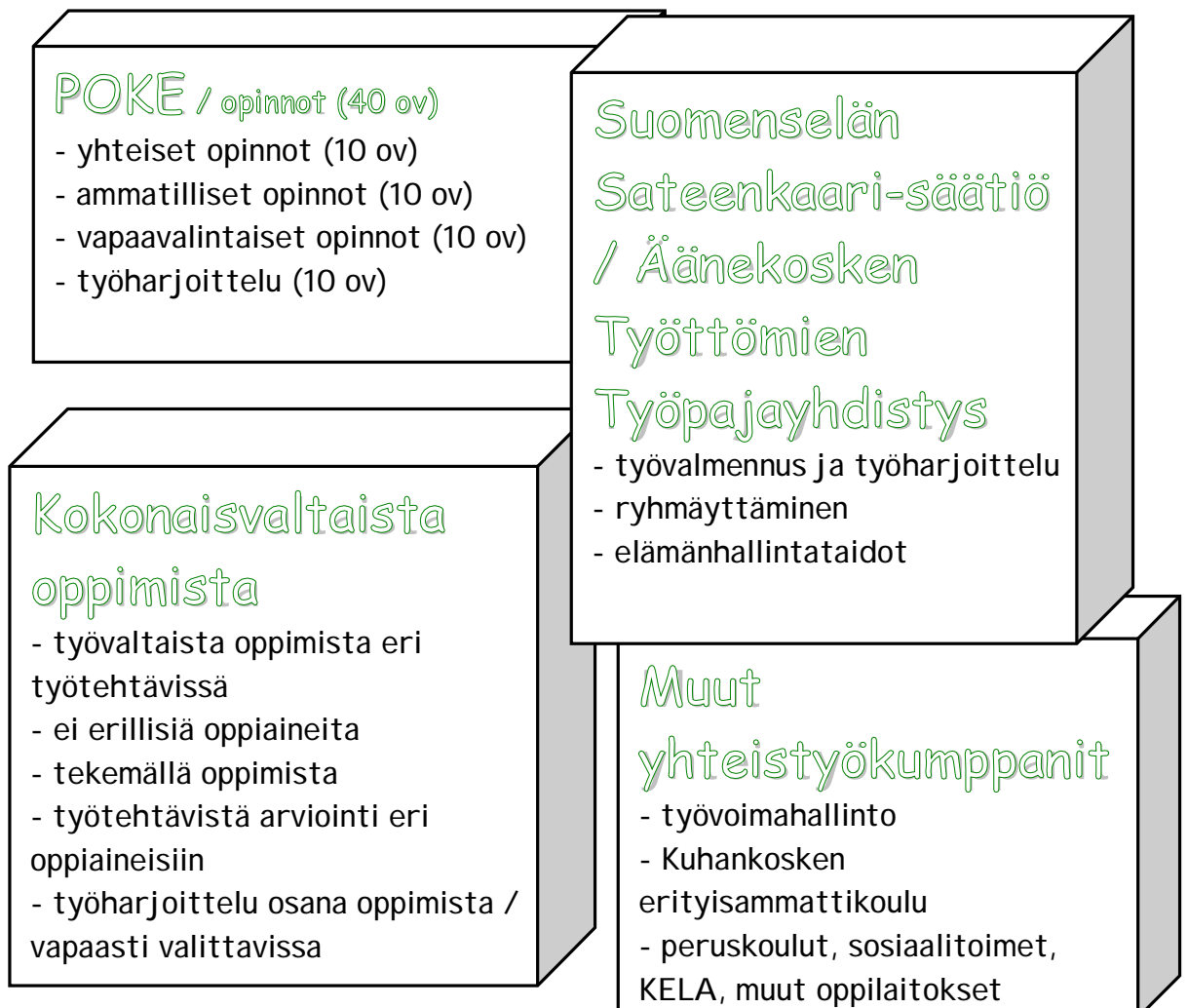
opintokokonaisuuksista on paitsi koulutukseen ja ammattiin ohjaavaa, myös mahdollisuus nuorelle kokeilla käytännössä erilaisten ammattialojen sisältöjä. Peruskoululaiset eivät monestikaan ole saaneet sen tarkempaa tietoa eri koulutusten ja ammattien sisällöistä. Olen itse törmännyt tähän työskennellessäni nuorten kanssa joko ammatillisessa oppilaitoksessa tai ennen sinne hakeutumista. Jo oppilaitokseen tulleet nuoret ovat esimerkiksi luulleet, että ammattioppilaitoksessa ei ole lainkaan ns. teoriaopintoja ("mulle sanottiin, että täällä tehdään töitä eikä tarvi lukea", " minä luulin että tämä on koko ajan käytäntöä"). Eri ammattialojen opintosisällöt saattavat myös olla nuorille "silkkää hepreaa". He eivät ole lainkaan tienneet, mitä esimerkiksi metsäluonnonhoitaja tekee, eikä heidän oponsa pahimmassa tapauksessa ole lainkaan osannut tätä asiaa selventää. Mikäli peruskoulujen opinto-ohjaajat eivät tiedä tarpeeksi eri koulutusaloista ja niiden sisällöistä, ei voi nuortenkaan kovin paljon tietävän niistä aloista, mihin he hakeutuvat. Välillä näyttää siltä, että nuoret tekevät ammatinvalintaansa melko hatarin perustein.

Mikäli nuorilla ei ole selkeää urasuunnitelmaa tai koulutuspaikkaa, ei heillä alle 17-vuotiaina myöskään ole mahdollisuutta hankkiutua esimerkiksi työvoimahallinnon alaisiin toimenpiteisiin (paitsi työkokeiluun). Mikäli peruskoulun päättäneet nuoret eivät hakeudu mihinkään koulutukseen, on heillä tukku ongelmia tiedossa tulevaisuudessaan. Pohjoisen Keski-Suomen alueella ei ole tarjota lisäopetusta (ainakaan tähän asti ei ole ollut, Saarijärvellä on toteutettu lisäopetusta eli 10-luokkaa viimeksi joitain vuosia sitten)eikä työpaikkojakaan ole tarjolla kouluttamattomille nuorille. Välivuosi ilman mitään tekemistä ei ole järkevä vaihtoehto kenellekään. Jos nuorella ei ole mitään suunnitelmia tulevaisuutensa turvaksi, on niitä jonkun tahon tarjottava. Ymmärrettävää on, ettei peruskoulun päättävä nuori tiedä mihin ryhtyisi, mutta jotain "kättä pitempää" on oltava tarjolla, jotta nuori tietäisi, mihin edes suunnata.

Valmentava koulutus antaa hyödyllisen "välivuoden": opiskelija saa paljon käytännönläheistä tietoa eri ammattialoista, voi miettiä mihin ryhtyisi ja lisäksi tekemisistään saa hyväksiluvut kyseisiin koulutusaloihin.

5.1.1. Valmentavan koulutuksen sisältö: mitä opetussuunnitelma pitää sisällään

Valmentavan koulutuksen opetussuunnitelma on työnteon ja opiskelun suuntaaja, ajantasalla pitäjä, se näyttää haasteet ja sen miten siihen vastataan. Opetussuunnitelma toimii kommunikointivälineenä, tiedon jakajana, mielikuvien luoja ja keskustelun herättäjänä, markkinointivälineenä, ja toiminnan ohjaajana ja kehittäjänä. Koulutuksessa on pohjana opetussuunnitelma, jossa yhteiset aineet ja eri tutkintojen yhtenevät opintokokonaisuudet luovat monipuolisen kokonaisuuden. Näin myös eri aloille suuntautuvat opiskelijat voivat hyödyntää opiskelunsa hyväksilukemisina.

Opiskelijoille tarjotaan eri opintokokonaisuuksia, jotka auttavat ymmärtämään eri ammattialojen sisältöjä. Valmentavassa koulutuksessa oppimäärät mitoitetaan T1-tavoitetasolle, mutta mikään ei estä opiskelijaa kehittämästä osaamistaan korkeammallekin tasolle. Kokonaisuuksien opintomäärä ei ole liian suuri, vaan opiskelijan omaksuttavissa oleva, joten oppi ”saadaan myös perille”. Opinnot ovat myös niin käytännönläheisiä, että jokaisen opiskelijan on helppo hahmottaa, miksi mitään asiaa opiskellaan. Tämä helpottaa myös opintoihin motivoitumista. Tämän koulutuksen pohjalta on myös helpompi hakeutua haluamalleen opiskelualalle.

5.1.2. Yhteiset opinnot

Yhteisiä opintoja tarjotaan 10 opintoviikkoa. Opiskelijoille tarjotaan kaksi opintoviikkoa yhteiskunnallisia opintoja, jotka ovat työelämälähtöisiä ja yhteiskunnalliseen osallistumiseen suuntaavia. Tavoitteina on osata toimia omassa oppilaitoksessaan ja muissa opiskeluunsa liittyvissä toimintaympäristöissä. Omaan ikäkauteen liittyvät oikeudet ja velvollisuudet sekä yhteiskunnallisen vaikuttamisen mahdollisuudet on myös opittava tuntemaan. Yhteiskunnallinen vaikuttaminen ja aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä toimiminen ovat myös sisältöinä ko. oppiaineessa. Näihin opintoihin sisällytetään myös elämänhallintataitoja ja ryhmäytymistä. Työtapoina ovat toiminnalliset menetelmät, kuten vierailut ja tutustumiset eri viranomaistahojen työhön. Opetus kytketään läheisesti omaan ammatilliseen ja yhteiskunnalliseen kehittymiseen, jotta tieto ”tulisi tarpeeseen” ja olisi nuorten hyödynnettävissä tulevaisuutta varten.

Äidinkielen opinnot ovat laajuudeltaan kaksi opintoviikkoa. Ne sisältävät käytännönläheisiä harjoituksia, kuten erilaisia kirjoittamiseen, lukemiseen ja puhumiseen liittyviä taitoja. Puhuminen ja toimiminen tähtäävät ryhmässä toimimiseen ja itsenäiseen esittämiseen, kuten asiakaspalvelutilanteissa toimimiseen. Omaan ammattialaan liittyviä tekstejä on opittava ymmärtämään ja tuottamaan niitä itsekin. Tiedon hankkiminen ja vastaantulevan informaation oikea lukeminen on osattava. Omat mielipiteet on opittava perustelemaan ja tietyissä tapauksissa on osattava käyttää siihen kuuluvaa kieltä. Kielen käyttämisen oppiminen tähtää myös työelämässä vaadittavien viestintätaitojen hallitsemiseen.

Koulutuksen äidinkielen opintojen sisältöön kuuluu mm. työtehtävien suunnittelu ja kirjaaminen, tapahtumien suunnitteluun ja toteuttamiseen liittyvät kirjalliset ja suulliset tehtävät ja oman koulutuksen esittely. Opiskelijat oppivat mm. laatimaan lehtijuttuja koulutuksestaan tai muista oppilaitoksen ajankohtaisista tapahtumista. Paikallislehtien kanssa tehdään yhteistyötä: toimittajia pyydetään kertomaan työtavoistaan ja journalistiikan perusteista.

Julkaistut lehtijutut toimivat myös oppilaitoksen ja koulutuksen markkinoijana. Olen käyttänyt lehtijuttujen laatimista paljonkin opetustyössäni, koska olen aiemmin toiminut toimittajana. Myös valokuvaamisen opettaminen on hyvä opetusmenetelmä, koska kaikki opiskelijat eivät välttämättä koe kirjallisten tuotosten laatimista ”omakseen”. Lehtijuttuja voidaan työstää ryhmänä ja jakaa tehtävät jokaisen omien toiveiden ja osaamisalueiden mukaisesti. Olen toiminut muutamassa paikallislehdessä toimittajana, joten olen tottunut käyttämään lehtijuttuja myös opettajan työssäni. On ollut mielenkiintoista ja jopa herkullista huomata, miten nuoret ovat olleet ylpeitä työstään, kun heidän kirjoittamiaan ja kuvittamiaan juttuja on ollut lehdessä kaikkien luettavana. Paikallislehtien kanssa on mahdollista sopia tällaisista käytännöistä ja ne julkaisevat mielellään nuorten juttuja.

Matematiikkaa opetetaan yksi opintoviikko ja se toteutetaan eri työtehtävien yhteydessä. Siihen liittyy tavanomaisten matemaattisten peruslaskutoimitusten osaaminen. Matematiikka on soveltavaa, sitä käytetään mm. työtehtävien materiaalimenekkien laskemiseen, työtehtävien ajankäytön suunnitteluun, ongelmanratkaisuihin ja kannattavuuslaskelmiin. Myös tulosten oikeellisuuden arvioiminen matemaattisesti opiskellaan valmentavassa koulutuksessa. Olen ollut joskus muinoin tutustumassa Oulussa olleeseen Tuomon Tupa –kouluun, jossa osattiin kätevästi ja hyödyllisesti yhdistää eri oppiaineita toisiinsa: oppilaat saivat tehdä käytännönläheisiä töitä ja oppivat melkein huomaamattaan vaikkapa matematiikkaa ja teknistä piirustusta, kun suunnittelivat ja tekivät puutyöverstaalla erilaisia huonekaluja

Englantia opintoihin sisältyy yksi opintoviikko. Vieraan kielen opiskelu sisältää käytännön kielitaitoa ja ammattisanastojen hallintaa. Työohjeet on opittava tulkitsemaan ymmärrettävästi. Myös oman alan koulutuksen ja työpaikkojen esittely englanniksi on nykypäivän käytännön kielitaitoa. Opiskelu perustuu pitkälti puhumisen ja lukemisen harjoitteluun. Kieliopinnot ovat toisinaan opiskelijoiden mielestä mahdottoman vaikeita (ja tylsiä ja turhia) opiskella. Peruskoulupohjainen tapa joutua kaikenmoisten kielioppisääntöjen sekamelskaan, voi pahimmillaan ehkäistä koko kielen oppimisen, mikä ei hyödytä yhtään nuorta siinä vaiheessa, kun hän vihdoinkin viimein löytäisi

itselleen sopivan ajan ja paikan käyttää sitä. Kielten opiskelu voi parhaimmillaan olla arkikielen käytön opettelua, puhumista ilman pelkoa siitä että nolattaisiin kieliopillisten virheitten vuoksi.

Tieto- ja viestintätekniikan opintoja on yksi opintoviikko ja se perustuu käytännön perustaitojen opiskeluun. Mikäli opiskelijalla on jo valmiina hyvä osaaminen kyseisestä alueesta, saa hän itselleen sopivia tehtäviä eri ohjelmista. Koulutuksessa pyritään käytännönläheiseen opiskeluun, joka näkyy koko ajan opiskelussa ja oppilaitoksessa. Kirjallisten töiden yhteydessä opitaan perustaidot tekstinkäsittelystä, taulukkolaskennasta ja esitysten laatimisesta. Digikuvaaminen ja kuvankäsittely tukevat myös lehtijuttujen laatimista kuvauksen osalta. Oman koulutuksen esittely tapahtuu tietotekniikka hyväksi käyttäen. Tämä opintojakso on tiiviisti kytköksissä mm. äidinkieleen ja lehtijuttujen tekoon.

Ympäristötietoa on yksi opintoviikko. Opiskelu tähtää kestävän kehityksen toimintatapojen hyödyntämiseen jokapäiväisessä elämässä. Omat valinnat ja niiden perustelevat ovat keskeisiä opinnoissa. Luonnonvarojen käyttö ja kuluttaminen on opittava tiedostamaan sekä henkilökohtaisesti että koko yhteiskunnan tasolla. Eri ammattialoihin liittyvät ympäristönhoidolliset seikat ja kestävän kehityksen periaatteet arkielämässä opiskellaan oppilaitoksen kierrätysjärjestelmään tutustuen ja sitä kehittäen. Opintoihin kuuluu myös paljon vierailuja. Oppilaitoksen omat painotukset mm. kestävässä kehityksessä, kierrätyksessä ja uusiutuvien materiaalien käyttöön lämmityksessä tuovat opintoihin arkielämän ja hyödyllisyyden tuntua.

Työturvallisuus-opintoja järjestetään yksi opintoviikko. Työturvallisuus on eri perustutkintojen ammatillisten opintojen osa. Se on hyvin tärkeä osa ammattiin oppimisessa. Valmentava koulutus tarjoaa monipuolisen ja kattavan yleisnäkömyksen työturvallisuudesta. Toinen puoli opintoja on EA 1:n eli ensiapukoulutuksen ensimmäisen osion suorittaminen. Eri ammattialoihin liittyvät työturvallisuusseikat huomioidaan koko ajan työtä tehtäessä.

Liikuntaa on yksi opintoviikko. Valmentavan koulutuksen liikuntaosio on viikoittaista ohjattua liikuntaa, jossa tarjotaan mahdollisuuksia kokeilla erilaisia

tavanomaisimpia liikuntamahdollisuuksia. Osin tämä yhden opintoviikon jakso tehdään myös hyötyliikuntana. Tavoitteena on tukea nuorten elämänhallintaa opastamalla heitä säännölliseen itsestään huolehtimiseen liikunnan keinoin.

Yhteisten aineitten opiskelu ammatillisissa oppilaitoksissa näyttää joillekin opiskelijoille olevan ”melkoista pakkopullaa”. Olen huomannut työssäni, että monet opiskelijat kertovat melko suoraankin, kuinka he ”tuntevat olevansa pettyneitä”, kun opiskelu ei ollutkaan niin käytännönläheistä kuin he luulivat. ”Teoriatunnit” on heille jotain liian rankkaa, josta he luulivat päässeensä irti peruskoulun jälkeen. (Välillä tuntuu siltä, että mikäli ”teoria-aineet ” nimettäisiin toisin, voisivat opiskelijatkin olla tyytyväisempiäkin). Valmentavassa koulutuksessa yhteiset aineet on juuri tämän ”vieroksunnan” takia päätetty opettaa työtehtäviin liittyen. Esimerkiksi matematiikka opitaan kätevästi vaikkapa Tarvaalan koulutilan rakennusten remontoinnin yhteydessä: materiaalimenekin laskeminen, työtehtävien ajankäytön suunnittelu ja mahdollisimman pienen hukkamenekin pohtiminen ovat käytännön matematiikkaa eli juuri sitä samaa, mitä toisen ammatillisen koulutuksen opetussuunnitelma sisällöksi vaatiikin.

Olen opettanut POKE:ssa muutamia yhteisiä aineita eli näitä ”teoria-aineita”, kuten opiskelijat asian ilmaisevat. Itse haluan tuoda näihin yhteisiin aineisiin käytännönläheisyyttä ja ammattiin suuntautumista niin paljon kuin mahdollista. ”Vaikein tapaus” mielestäni on ruotsi: Pakkoruotsista on keskusteltu tiedotusvälineissä ja opiskelijoiden keskuudessa paljon, joten heidän motivoimisensa on vaikeaa. Valitettavasti täällä pohjoisessa Keski-Suomessa ei ole edes ketään ruotsia puhuvia henkilöitä eikä ruotsin kieleen siis törmää mitenkään luontevasti, joten ei mikään ihme etteivät opiskelijat ammatillisessa koulutuksessa ole kovin innostuneita sen opiskeluun. Omat selitykseni, kuten että pellon laittaa kävelevälle ruotsinkieliselle olisi hyvä osata kertoa lähimmän pubin sijainti, kuulostavat kovin ontuvilta (paitsi että kylläpä hän osaavat kertoa, miten sinne mennään!).

5.1.3. Ammatilliset aineet

Ammatillisia opintoja tarjotaan 10 opintoviikkoa. Saarijärvellä POKE:n luonnonvara-alalla painotetaan luonnonvara- ja ympäristöalan opintoja. Myös metalli-, rakennus-, auto- sekä matkailu-, ravitsemis- ja talousalan joitain opintojaksoja on mahdollista opiskella luonnonvara-alalla. Äänekosken POKE:ssa ammatilliset opinnot painottuvat tekniikan, liikenteen sekä matkailu-, ravitsemis- ja talousalaan. Ammatillisia opintoja opiskellaan työtehtävien tekemiseen painottuen, jolloin teoriaopinnot tukevat tekemällä oppimista.

Luonnonvara-ala ja varsinkin Tarvaalan koulutilan oppimisympäristö tarjoaa mainiot lähtökohdat tekemällä oppimiselle. POKE:n työtiloihin Tarvaalassa sisältyvät hyvin varustettu metallityösali, puutyösali, metsät, pellot, eläinsuojat sekä lukuisat muut rakennukset. Ammatillisen koulutuksen ammatilliset aineet ovat pitkälti käytännönläheisiä ja niitä toteutetaan työtä tekemällä. POKE:n luonnonvara-alalla onkin tarjota monipuoliset lähtökohdat niin maatalouden,

metsäalan, luonto- ja ympäristöalan kuin bioenergia-alankin perusteiden oppimiselle.

Ammatilliset aineet ovat ”juuri sitä mitä pitäisi olla koko ajan”, sanovat opiskelijamme. Nämä ammatilliset aineet pitäisi vielä mieluiten kaikki pystyä opettamaan käytännön töitä tehden. Turhan monta opiskelijaa lannistuu vaikkapa eri metsätyyppien opettelussa. Miten voi muistaa ja osata eri kasvityypit, jotka kertovat sen mikä metsätyyppi on kyseessä? Vaikka metsäalan perustutkinnon koulutuksessa on melko pitkälle menty metsään (ei ”menty metsään”) opiskelemaan kaikki mahdollinen, ei kaikki aina hoidu kuten opiskelijat haluaisivat, koskapa metsässä saattaa olla metrinen hanki joka estää kulkemisen. Opettaja siis joutuu raapimaan päätään ja pohtimaan, miten saisi opettamisensa kiinnostavaksi ja elämänläheiseksi.

5.1.4. Vapaata valintaa ja työharjoittelua

Opiskelijat voivat valita 10 opintoviikkoa vapaavalintaisia opintoja. Vapaavalintaisia opintoja on mahdollista suorittaa joko POKE:ssa, työssäharjoittelupaikoissa tai työpajoilla opiskelijan henkilökohtaisten mieltymysten mukaan. Näitä voivat olla mm.

eränkäsntitaidot, kädentaitojen perusteet, autonhuolto ja –korjaus sekä metallityöt, puutyöt ja rakentaminen, ompelu ja vaatteiden suunnittelu ja kudonta.

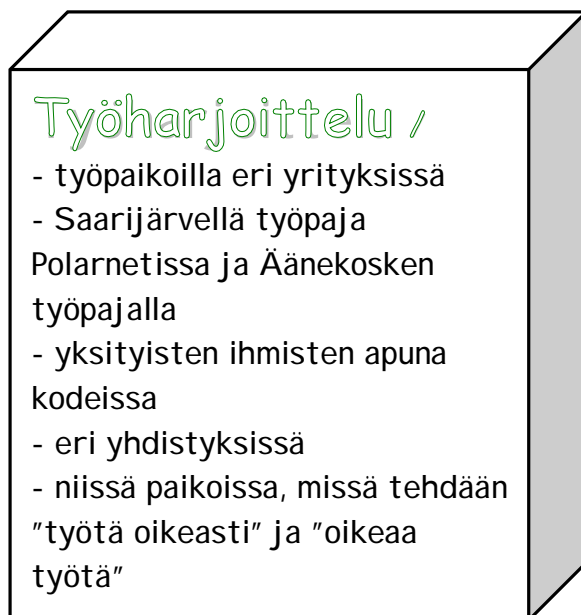
Työpajat ovat tarjonneet monille epätietoisille nuorille paikan opiskella työntekoa, perehtyä erilaisiin ammatteihin ja saada tukea elämänhallintaansa. Työpajat ovat olleet monelle mahdollisuus kokeilla eri ammattialojen käytännön töitä ja saada vielä mahdollisesti palkkaa (eli käytännössä työmarkkinatukea) tekemästään työstä. Työpajat ovat tarjonneet myös elämänhallinnan tukea niille nuorille, joiden päivärytmi on keikahtanut kallelleen, joilla on ollut erilaisia ongelmia päihteiden kanssa tai joilla on ollut muita arkielämäänsä hankaloittavia tekijöitä. Työskennellessäni työpajalla huomasin, että työpajaohjaajan täytyisi osata hyvinkin monenlaista: osata ohjaamansa ammattiala, olla sitkeä kuuntelija, osata ohjata asiantuntija-avun piiriin puhumattakaan että kannattaisi olla säkillinen huumorintajua ties mitä ihmeellisiä tilanteita varten.

Saarijärven työpaja Polarnet on toiminut kymmenkunta vuotta. Siellä on mahdollista opetella metallitöitä, autonkorjausta, puutöitä, verhoilua, ompelua, kudontaa ja rakennustöitä. Työpajoilla käytetään tekemällä oppimista ja tuetaan nuoria heidän elämänhallinnassaan. Yhteistyötä on tehty työvoimatoimen, sosiaalitoimen, peruskoulun ja oppilaitosten sekä poliisin kanssa. Työpajat ja niiden työvaltaiset menetelmät ovat siksi luonteva yhteistyökumppani valmentavaan koulutukseen. Työpajojen ohjaajat ovat perehtyneet ns. vaikeasti tuettujen nuorten ohjaamiseen. Työpajaohjaajat eivät myöskään ole ”liian koulumaisia tai opettajatyyppejä”, joten nuoret saavat lukuvuoden mittaisessa koulutuksessaan monenlaista kokemusta. Suomenselän Sateenkaari-säätiöllä on käytettävissään työvalmentajia, jotka tukevat nuoria työharjoittelussa työpaikoilla. Työpajoilla on myös hyvät yhteydet työelämään, joita valmentavan koulutuksen opiskelijat voivat hyödyntää.

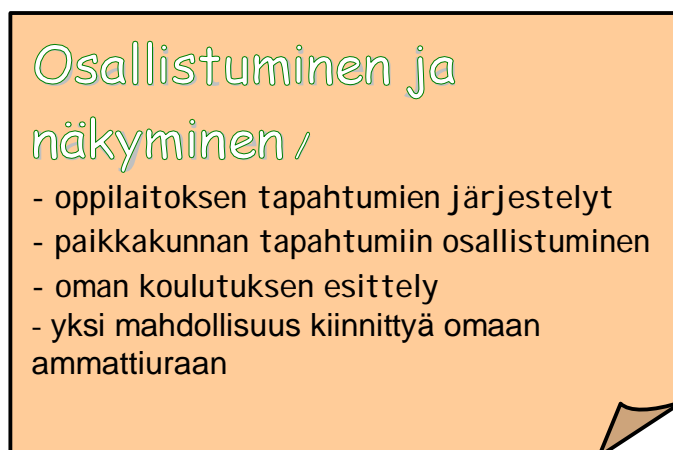
Opintoihin sisältyy työssäoppimista 10 opintoviikkoa. Työharjoittelu tutustuttaa työpaikan pelisääntöihin, antaa monipuolisen kuvan kyseisen ammattialan työtehtävistä ja helpottaa siten tulevaa ammatinvalintaa. Opiskelijan

henkilökohtainen opintosuunnitelmassa painotetaan työharjoittelua joko useisiin eri ammattialoihin vain haluttuun ammattialaan, josta opiskelija haluaa enemmän tietoa ja työkokemusta. Työssäoppimisen tukena ovat Suomenselän Sateenkaari-säätiön työvalmentajat sekä Äänekosken Työttömien Työpajayhdistyksen henkilökunta, jotka etsivät harjoittelupaikat joko työpajoilta tai eri yrityksistä yhdessä opiskelijan kanssa. Työharjoittelu sisältää työpaikan pelisääntöjen opetteluun, kyseisen ammattialan työtehtävien opetteluun ja työharjoittelun raportoinnin.

Opiskelijan HOPS eli henkilökohtainen opintosuunnitelma tehdään siten, että siinä painotetaan työharjoittelun osalta joko useisiin eri ammattialoihin tutustumista tai se painottuu vain haluttuun ammattialaan, josta opiskelija haluaa enemmän tietoa ja työkokemusta.

5.1.5. Tapahtumiin osallistuminen kehittää yhteistoiminnallisuutta

Valmentavan koulutuksen opiskelijat osallistuvat erilaisten tapahtumien yms. järjestelyihin. Nämä opinnot ja niissä opitut asiat sisällytetään eri oppiaineisiin. Nämä työtehtävät ovat myös arvioitavissa ja ne muodostavat osan oppiaineiden sisällöistä. Opiskelijat oppivat asiakaspalvelua, markkinointia sekä saavat itsevarmuutta esiintymiseen. Mahdollisia tapahtumia ovat mm. oppilaitoksen avoimien ovien päivät, erilaiset messut, oppilaitoksen esittelemine vierailijoille sekä vierailupaikoissa esiintyminen ja oman koulutuksen esittely ja esittelymateriaalin tuottaminen.

Yhteistoiminnallisuus on koulukulttuurin kehittämistapa, jossa kehitetään koulukulttuuria opiskelijoiden osallistamisen ja osallistumisen suuntaan. Opiskelijat eivät ole "vain ottavana osapuolena", vaan heitä opetetaan tekemään omia, hyvin perusteltuja ja heidän elämäntilanteeseensa sopivia päätöksiä. He oppivat myös ottamaan vastuuta omista päätöksistään ja teoistaan. Opettaja toimii tällöin tukena ja apuna, antaa tietoa päätöksenteon tueksi. Kuten Kohonen ja Leppilampi (Toimiva koulu 1994, 60-70) toteavat, vaatii tällainen toimintatapa ajattelun uudistamista sekä opettajilta että opiskelijoilta. Yksilön kehittymisen kannalta päätöksenteko ja vastuunottaminen kehittävät ajattelua ja yhteistyötä. Opiskelijan tukeminen omaan päätöksentekoon on alettava heti valmentavan koulutuksen alussa.

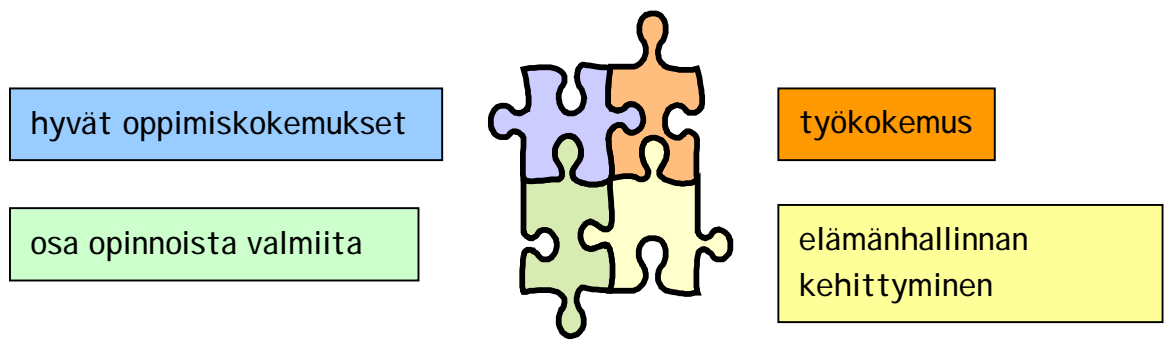
Opiskelijat on tärkeää kiinnittää ammattiuraan mahdollisimman nopeasti opintojen alussa. Olen huomannut työssäni, että opiskelijat haluavat mielellään identifioitua omaan ammattialaansa ja kaikki siihen liittyvät tunnusmerkit ovat heille tärkeitä. Opettaessani yhden opintoviikon mittaista taide ja kulttuuri –kurssia, olivat opiskelijat mielissään, kun he saivat kuvata itseään ja kavereitaan teemana "minä ja maaseutu". He saivat tällöin opinnoissaan mahdollisuuden näyttää valokuvissakin (itselleen, opiskelijatovereilleen, opettajalle ja kaikille muille), mitä he haluavat tulevaisuudessa tehdä työkseen. Tällainen ammattialan selkeyttäminen itselle ja muille lisäsi huomattavasti heidän ajatustaan "olen ylpeä siitä mitä teen".

5.2. Koulutuksesta hyöty erilaisille opiskelijoille

Valmentava koulutus on monipuolinen vuoden mittainen opintojakso, joka sisältää ammatillisissa oppilaitoksissa (nuorisoasteen perustutkinnoissa) tarjottavia kaikille yhteisiä aineita, ammatillisia opintojaksoja ja valinnaisia opintoja. Opinnot voidaan hyväksilukea varsinaisessa toisen asteen perustutkinnossa. Samoin työharjoittelut, työssäoppimisjaksot voidaan hyväksilukea. Niihin tarjotaan tueksi Suomenselän Sateenkaarisaatiön työvalmennusta ja Äänekosken Työttömien Työpajayhdistyksen henkilöstön tukea.

Jokaisen opiskelijan motivointi ja opiskeluun kannustaminen tapahtuu tekemällä oppimisen kautta, hakemalla perustutkintotason tavoitteista opiskelijalle sopiva taso. Oppilaan huomiointi ja hänen osaamistasonsa tunnustaminen mahdollistavat sen, että keskitytään olennaisimpiin ammatillisiin kokonaisuuksiin ja sisältöihin, niihin jotka edesauttavat ymmärtämään työelämän tarpeita ja hankkimaan tämän jälkeen motivoituneesti ammatillista osaamista.

Koulutukseen otetaan Saarijärvelle 12 ja Äänekoskelle 12 henkilöä. Valinta tapahtuu erillisellä hakemuksella, jonka jälkeen hakijat haastatellaan. Näissä haastatteluissa saadaan sellaista tietoa, mikä voidaan käyttää opiskelijan hyödyksi hänen opiskelujaan järjestettäessä. Valintakriteereinä ovat opiskelijan yleinen opiskelumotivaatio, opiskelijan kiinnostus tarjottaviin opintokokonaisuuksiin, epätietoisuus omasta tulevaisuudesta ja ammatinvalinnasta, erityistä tukea vailla olevat henkilöt ja mahdolliset muut erityiset syyt. Opiskelijan vahvuudet ja heikkoudet luovat sen pohjan, minkä päälle heidän opintonsa ja tukemisensa rakentuu. Opiskelijoihin tutustuminen alkaa ajoissa, joten myös erilaisuudet ja erilaisen tuen tarve on hyvissä ajoin tiedossa. Opiskelijoiden henkilökohtainen oppimissuunnitelma alustetaan näiden tietojen varaan. Myös peruskoulujen tieto opiskelijoista hyödynnetään suunnitelmaa tehtäessä.

Kaikki yhteiset aineet voidaan hyväksilukea ammatillisissa perustutkinnoissa. Perustutkintoa suoritettaessa voidaan hyväksilukea ne ammatilliset aineet, jotka kuuluvat kyseisen perustutkinnon opintosuunnitelmaan. Työharjoittelu voidaan hyväksilukea kyseisen ammattialan tutkinnossa. Vapaavalintaiset opinnot ovat myös hyväksiluettavissa.

Hyväksilukeminen eli osaamisen tunnustaminen tähtää siihen, että opiskelija voi kokea opintonsa itseään hyödyttäväksi paitsi uuden oppimisen myötä, myös hakeutuessaan opiskelemaan valmentavan koulutuksen jälkeen. Hyväksilukemisten perusteella opiskelija on valmentavan koulutuksen käytyään suorittanut osan minkä tahansa alan perustutkinnosta. Opiskelijat hyötyvät suorituksistaan myös joustavassa haussa, jossa opintotodistus voidaan liittää yhteishakulomakkeen liitteeksi: ns. tavallisessa yhteishaussa toisen asteen suoritukset eivät näy eivätkä siten hyödytä opiskelijoita.

Monipuoliset ammatilliset opinnot valmentavan koulutuksen aikana antavat opiskelijoille näkymiä erilaisiin ammatillisiin koulutuksiin. Tieto eri ammasteista ei jää vain paperilta luetun oloiseksi, vaan henkilökohtaisesti koetuksi. Koulutus antaa erilaisia mahdollisuuksia erilaisille opiskelijoille. Verrattuna 10-luokkaan eli lisäopetukseen on valmentavan koulutuksen hyöty se, että jo suoritettut opinnot vähentävät ammatillisen koulutuksen opintoviikkomäärää. Tämä helpottaa varsinkin ns. kouluallergisten nuorten jatko-opintoja, koska konkreettinen opintoviikkojen määrä kertoo sen, että ”olla lähempänä päämäärää”. Myös tavanomaisten ”pulpetissaistumisten määrä” vähentyy, sillä peruskouluntapaisten lukuaineitten määrä vähenee ammatilliseen koulutukseen siirryttäessä. Valmentava koulutus pyrkii tarjoamaan hyviä

oppimiskokemuksia ja helpottamaan siten nuorten siirtymistä kohti ammatillista koulututusta ja omaa ammattiuraa.

5.3. Hyvät oppimiskokemukset: tekemällä oppimista ja oikeaa työtä

Opiskelijat ovat toisinaan kouluallergisia ja heillä huonoja oppimiskokemuksia aiemmista opinnoista. Myönteiset käsitykset omasta oppimisesta ja itselle sopivasta opetusmenetelmästä madaltavat ammattikoulutukseen lähtemisen kynnystä ja innostavat nuorta opiskelemaan haluamaansa ammattiin.

Tekemällä oppiminen ruokkii varsinkin sellaisten opiskelijoitten oppimista, jotka eivät jaksakaan tai pysty ”istumaan koulunpenkillä”. Eikä se pahaa tee kenellekään muullekaan. Opiskelijoiden olisi tunnettava itsensä ”oikeiden töiden tekijöiksi”, vaikka opinnot olisivat alussakin. Tämä kehittää myös opiskelijoiden ammatti-identiteettiä, mikä kehittämistyö opinnoissa olisi aloitettava jo opintojen ensimmäisellä viikolla.

Opettaessani metsäalan perustutkintoa suorittavia opiskelijoita POKE:ssa, huomasin keskustellessani heidän kanssaan, että he halusivat itsekkin pönkiittää omaa ammattiin suuntautumistaan. He kaipasivat oman luokkahuoneensa läheisyyteen ”jotain metsäistä”, kuten he asian ilmaisivat. Olin juuri aloittamassa taide ja kulttuuri –kurssin heidän kanssaan, joten muutin hieman suunnitelmia siihen suuntaan, että saimme tehdyksi postereita metsäalasta. Opiskelijat ottivat paljon valokuvia toisistaan metsäisissä olosuhteissa (todella hienoja kuvia!) ja nämä kuvat teksteineen ovat nyt koko koulun nähtävillä. Tilasimme myös eri metsäkoneyrityksiltä mainosmateriaalia, jotka myös tulevat seinille. Opiskelijat olivat tyytyväisiä paitsi siitä, että he ja heidän opiskelemansa ala näkyvät nyt muillekin, mutta myös siitä, että he ovat itse paremmin identifioituneet opiskelemaansa alaan.

Henkilökohtainen opintojenohjaus ja tiivis yhteistyö moniammatillisen toimijarenkkaan kanssa ehkäisee nuorten syrjäytymistä ja antaa heille tiivistä tukea. Henkilökohtaisesti suunnatut opetusmenetelmät antavat myönteisiä oppimiskokemuksia. Suomenselän Sateenkaari-säätiön ja Äänekosken Työttömien Työpajayhdistyksen henkilökunnan antama työvalmennus

työharjoittelujaksojen aikana opettaa henkilökohtaisesti jokaiselle opiskelijalle työelämän pelisääntöjä. Nämä kohentavat nuorten kokonaisvaltaista elämänhallintaa.

Koulutuksessa huomioidaan opiskelijan erityistarpeet ja keskitytään olennaisimpiin ammatillisiin opintokokonaisuuksiin ja sisältöihin. Nämä – yhdessä työharjoitteluiden kanssa – edesauttavat opiskelijoita ymmärtämään työelämän tarpeita ja hankkimaan tämän koulutuksen jälkeen motivoituneesti ammatillista osaamista eli koulutusta lisää.

Opintojaksot toteutetaan työvaltaisilla, monipuolisilla menetelmillä. Kokonaisvaltaisilla työntekoon painottuvilla työtavoilla opiskellaan sekä yhteisiä aineita että ammatillisia aineita. Tekemällä oppiminen sopii useimmille nuorille. Varsinkin kouluallergiset nuoret voivat tekemällä oppimisen kautta päästä toteuttamaan itseään heille sopivalla oppimismenetelmällä. Opiskelija näkee työnsä jäljen heti ja saa välitöntä palautetta osaamisestaan. Käsillä tekeminen sopii myös henkilöille, joiden on vaikeaa esittää osaamistaan kirjallisesti tai edes suullisesti. Työtehtävät dokumentoidaan eli opiskelijat tekevät työselityksen ja antavat sen kirjallisena ja suullisena. Kokonaisuus arvioidaan ja arvioinnin osana on myös opiskelijoiden tekemä itsearviointi.

Tekemällä oppimisella saavutetaan automaattinen tiedonhalu, koska ilman teoreettista tietoa ei osaaminen voi onnistua. Tekemällä oppiminen antaa opiskelijoille osaamisen kokemuksia ja vahvistaa opiskelijan itsetuntoa, mikä edesauttaa opiskelun tuloksellisuutta. Tekemällä oppiminen ja siihen tarvittavan teorian tiedon yhdistelmä ohjaa itseohjautuvuuteen ja motivoi opiskelijaa opinnoissaan. Toisinaan opiskelijat näyttävät väheksyvän teoriaopetusta, mutta mielestäni tämä johtuu vain siitä, ettei heille ole syntynyt tarvetta tiedon hankkimiseen. Kokonaisuuksien opettaminen vaatii sekä käytännön työtehtäviä että tarpeellisen teorian tiedon opiskelun. Parhaimmillaan opiskelijat ”vaativat” lisätietoa, koska eivät selviä tekemisestä ilman lisätietoa. Tämä on mielestäni oppimista parhaimmillaan ja voi johtaa elinikäiseen tiedon hankkimisen oppimiseen.

5.4. Oppimiskäsitykset ja monipuoliset oppimisympäristöt

Nuorten opiskelijoiden etenemistapa on erilainen. Koulutusryhmä tulee olemaan heterogeeninen; ehkä ainoa yhdistävä tekijä on se, ettei kukaan heistä tiedä mitä ryhtyisi opiskelemaan. Tämä tulee olemaan vaikeaa opettajille, jotka tietenkin haluaisivat vain hyvin motivoituneita opiskelijoita ryhmiinsä, mutta samalla se tulee olemaan myös herkullista, sillä opettajat voivat käyttää osaamistaan monipuolisesti. Ongelmana voi olla sekin, etteivät opettajat uskalla toteuttaa opettamista työvaltaisilla menetelmillä, mutta toisaalta tämä ”vaikeus” laittaa opettajat ajattelemaan työtään uudella tavalla ja toivottavasti herättää pohtimaan opettamista opiskelijoita tukevalla tavalla.

Vaikka behaviorismia on moitittu paljon, eikä uskoakseni monikaan opettaja tahallisesti pyri käyttämään kyseisiä metodeja, näyttää useinkin että opiskelijat opiskelevat behaviorismin mukaisesti. Opiskelijan käyttäytymisen tulisi ohjautua sisäisen motivaation eikä ulkoisten palkkioitten varassa. Opettaja saattaa pahimmillaan painottaa itse tätä seikkaa tai ei tarpeeksi painota sitä, miten hyödyllistä oman itsen kehittäminen on. Vaikka nuori vaihtaa opiskelupaikkaa, saattaa hän kantaa lastinaan aikaisemman koulutuksen ”arvosanapainotteisuutta”, eikä uskalla antautua tiedonhalun vietäväksi huonon todistuksen pelossa. Pinttyneistä malleista on vaikea päästä eroon, mikä koskee sekä opiskelijoita että opettajia.

Kokemuksellinen oppiminen Kolben mukaan (Ikonen 1992, 18) pitää opiskelijaa aktiivisena toimijana, jolloin koulutus ja kasvatus luovat koko elämän kestävän kehityksen. Kokemusoppiminen (experiential learning) korostaa käytännöllistä kokemusta ja toimintaa, jolloin yksilön ja ympäristön suhde on keskipisteessä. Opiskelijan omat kokemukset ovat lähtökohtana tässä prosessissa. Kokemusten pohdiskelun jälkeen havainnoista luodaan yleistyksiä. Tässä tilanteessa opettajien on osattava luoda opettamastaan asiasta mielenkiintoinen ja opiskelijalle tarpeellinen, mikä mielestäni palvelee opiskelijoiden etua. Koko oppilaitos voi (tai joutuu!) pohtimaan omia toimintatapojaan, mikä tulee kyllä herättämään pahennusta, mutta myös

toivottavasti riemastuttavia kokemuksia. Oppimista sekä opiskelijoille että opettajille!

Oppiminen on sidoksissa oppimisympäristöön, joten opiskelijoiden (ja miksei mieluusti opettajienkin) olisi syytä saada nauttia monipuolisista oppimisympäristöistä, mikäli se edesauttaa oppimista. Jos opiskelijan aktiivitaso on korkea ja heidän tarkkaavaisuutensa parhaimmillaan mielekkään oppimisympäristön ansiosta, on motivaatio opiskeluunkin hyvä. Oppimisympäristöllä voidaan tarkoittaa vain ulkoisia säätelijöitä; siis vaikkapa luokkatilan viihtyisyyttä ja monipuolisia oppimisvälineitä. Rauste-von Wright, von Wright ja Soini puhuvatkin mieluummin suljetusta ja avoimesta oppimisympäristöstä, mikä on monipuolisempi käsite.

Avoin oppimisympäristö viittaa oppimisen jatkumiseen ja sen prosessinomaisuuteen. Joustavat järjestelyt, esimerkiksi se ettei oppimistapahtuma etenekään vain opettajan suunnitelmien mukaan, mikäli oppimisen into ”vie sivuraiteille”, antavat tilaa opiskelijoiden kysymyksille, ihmettelulle ja ajattelulle. Oppimisympäristön on oltava opiskelijan mielestä turvallinen, jotta ”typeriä kysymyksiä” voi esittää ja jotta voi kiinnostua opetettavasta asiasta tai vaikkapa hieman sen vierestä. Kanssakäyminen luokassa ei saa jäädä siihen, että opettaja on äänessä enemmän aikaa. (Rauste-von Wright, von Wright ja Soini 2003, 62-65)

Valmentava koulutus tarjoaa opiskelijoille Saarijärvellä luonnonvara-alan ympäristön maatilatalouksineen ja metsäalan opiskeluympäristöineen. Ulkoiset oppimisympäristöt sisältävät karjatalouden navetoineen, pieneläintalon eläimistön, rakennus- ja puutyöverstaan, metallityöpajan, kasvinviljelytyöt pelloilla ja teoriassa sekä luonto- ja ympäristöalan tietouden. Työturvallisuusasiat käydään läpi kaikissa oppiaineissa työnteon myötä. Ulkoiset oppimisympäristöt ainakin ovat monipuoliset mahdollisuuksiltaan. Miten osaamme niitä hyödyntää, on myös oppimisenpaikka.

Olen itse opetellut viemään opetusta pois luokahuoneesta ja se on tehnyt hyvää sekä minulle että opiskelijoille, olen huomannut. On kyllä turhan helppoa aina jämähtää yhteen ja samaan paikkaan, mutta vietyäni opiskelijat vaikkapa puutyöverstaalle, on tekemisen meininki ollut aivan erilainen. Kun olen laittanut opiskelijoille kamerat käteen ja antanut vain aiheen, mitä kuvat, ovat he löytäneet aivan omin päin hienoja uusia paikkoja oppilaitoksessamme.

Äänekosken POKE:ssa ammatilliset opinnot painottuvat tekniikan, liikenteen sekä matkailu-, ravitsemis- ja talousalaan. Oppimisympäristöt ovat Äänekoskella sikäli monipuolisempia, koska eri suuntautumisalvoja on enemmän.

Suomenselän Sateenkaari-säätiön ja työpajan sekä Äänekosken Nuorten Verstaan Työpajayhdistyksen ylläpitämät työpajat tarjoavat puolestaan monipuolisen työharjoittelu ympäristön. Toivon opiskelijoiden huomaavan myös sen, miten mukavaa vaihtelua on olla välillä pois oppilaitoksesta. Tämän pitäisi avartaa näkemyksiä suuntaan jos toiseen.

Ammatillista opetusta on tarkoitus järjestää monilta eri aloilta, koska kyseessä on valmentava koulutus. Tämä mahdollistaa opiskelijoille valinnan mahdollisuuden. Yhteisten aineitten opetus palvelee ammattiaineita, koska ne toteutetaan työtehtäviin liittyen. Tämä mahdollistaa opiskelun joustavuuden. Koska koko koulutuksen perustava ajatus on valmentaa ammatilliseen koulutukseen, voidaan opintoviikkojen oppisisältöjä joustavasti kohdentaa käytännön töiden vaatimuksiin. Muuta monipuoliset opetusmenetelmät eivät takaa mitään autuutta, vaikka helpottavatkin oppimista. Jokaisella on oma

mieluisin tapansa oppia, eivätkä nämä tavat ole valitettavasti yhteneväiset kaikille, joten ryhmän heterogeenisuus hankaloittaa oppimisen mahdollisuuksia. Toisaalta se voi olla myös rikkaus, mikäli sitä osataan vain oikein hyödyntää.

Kognitiivismin mukaisesti ihmismielen sisäinen, mielekäs ja tavoitteellinen tiedonkäsittely on tärkeintä, mitä tapahtuu oppimisessa. Kokonaisvaltainen oppiminen ja siihen liittyvä suunnittelu muodostavat konstruktivistisen oppimiskäsityksen. Uuden opittavan asian ymmärtäminen ja sen liittäminen entiseen tietopohjaan voi olla parhainta oppia valmentavassa koulutuksessa. Oppimisen valmiudet ovat lähtökohta, joita painotetaan POKE:n koulutuksessa. Mikäli opiskelijalla ei ole motivaatiota oppimiseen, ei mitään hyödyllistä ”pääse tapahtumaan”. Opiskelijoiden ajattelun olisi kehityttävä oivaltamaan, mikä on heille hyödyllistä ja tarpeellista paitsi oman ammattiuransa myös koko tulevaisuutensa kannalta. (Ikonen 1992, 13-14). Yhteiskunnassa tapahtuvat muutokset ja kaikki ympärillämme tapahtuva uudistuminen vaatii ihmisiltä uudenlaista ajattelua ja kehityksen seuraamista.

Oppimisen ohjaaminen on opettajan tärkeimpiä tehtäviä, olipa kyseessä sitten metallityöt tai EU:n vaikutus maatalouteen. Tietoa on turha jakaa, jolleivät opiskelijat ole valmiita kiinnostumaan uudesta tiedosta. Tietysti – jos opiskelijat eivät kertakaikkisesti ole kiinnostuneita uuden oppimisesta – on kaikei turha yrittää opettaa direktiivien vaikutusta maatalouden arkielämään. Raja tulee kuitenkin jossain vastaan: jos opetettava ryhmä ei halua keskittyä opetettavaan asiaan, on ensin selvitettävä mistä kiinnostuksen puute johtuu. Huonot oppimiskokemukset ovat tiiviisti kytöksissä siihen, ettei oppiminen jaksa kiinnostaa valmentavassa koulutuksessakaan. Opiskelijoiden tunteminen ja huomioiminen on humanistinen ja inhimillinen lähtökohta, millä loppujen lopuksi helpotetaan sekä opiskelijoiden että opettajien oloa. Olen itse ottanut asiakseni opetella opiskelijoiden nimet heti kurssien aluksi. Olen huomannut, että nuoret kokevat tosi loukkaavaksi sen, ettei heitä tunneta omilla nimillä.

Koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelman yhteisessä osassa kuvataan oppilaitoksen arvot ja se, miten niitä käytännössä toteutetaan (Hätönen, H. 2000, 37-38). Muita tärkeitä sisältöjä ovat toiminnan kehittämisen strategia. Myös yhteiset painotukset listataan tähän.

POKE:n opetussuunnitelman yhteinen osa (www.poke.fi) painottaa sitä, että kaikilla opiskelijoilla tulisi olla yhtäläiset ja tasapuoliset mahdollisuudet saada opetusta. Oppilaitoksen tehtävänä on mahdollistaa tämä tasa-arvoisuuden lähtökohta. Vaikka opetusta POKE:ssa tarjotaan eri paikkakunnilla, tulisi eri yksiköiden palvelutaso opiskelijoille olla sama. Esimerkiksi erityisopettajan, kuraattorin, opinto-ohjaajan tai terveydenhoitajan tuen on oltava saatavilla tasapuolisesti kaikilla koulutusaloilla. Ennaltaehkäisevä työ on aina halvempaa kuin seurausten korjaaminen. Opiskelijahuolto on oltava tarkoituksenmukaisesti järjestettynä koko POKE:ssa, jotta opiskelijoiden edunvalvonta toimisi. Opiskelijahuoltoa voi ja tulisi harjoittaa koko oppilaitoksen henkilökunta. Opiskelijoiden tulisi voida luottaa koko oppilaitoksen henkilökuntaan.

”Koulutuksellisen tasa-arvon toteutumiseksi jokaisella tulee olla erilaisista oppimisedellytyksistä riippumatta yhdenvertaiset mahdollisuudet osallistua ammatilliseen koulutukseen sekä sijoittua koulutuksen jälkeen työhön ja

yhteiskuntaan täysivaltaisena kansalaisena”, sanotaan Opetussuunnitelman perusteissa (2000, Opetushallitus).

Oppilaitoksella on vastuu hyvän oppimisympäristön luomisessa. Opettajien ja koko henkilökunnan tulisi ottaa vastuu kasvattajina. Kaikkien opiskelijoiden erilaisuuden hyväksyminen ja kunnioittaminen pitää olla lähtökohtana opetuksen järjestämisessä.

Oikeudenmukaisuus ja tasa-arvo mahdollistaa hyvän oppimisilmapiirin. Opiskelija tulisi kohdata yksilönä, ja hänen aiemmin saamansa tiedot ja taidot tulisi ottaa huomioon opiskelutilanteessa. Olen huomannut, että opiskelijat mieluusti haluaisivat keskustella ”aikuisten” kanssa. Opettajat ja koko henkilökunta ovat vastuussa kasvattamistyöstä, joten meidän kaikkien tulisi kuunnella opiskelijoita. Nuorilla näyttää olevan kovin vähän aikuiskontakteja ja tavallinen arkielämä ja sen tilanteet ovat niitä joissa kasvamista voi tapahtua. Itse olen tehnyt toisinaan niin, että oppituntien alussa keskustelemme opiskelijoita vaivaavista ja huolettavista asioista. Heti kun kysyn ”että mitäs kuuluu”, ei tietenkään kaikkea kerrota, mutta opiskelijoille olisi annettava aikaa ja opettajien olisi välillä keskeytettävä opettamisensakin, kun opiskelijoille tärkeitä kysymyksiä juolahtaa mieleen. Luokanvalvojien tunteja on ajastettu lukujärjestykseen, mutta valitettavasti kaikki opiskelijoita painavat asiat eivät ilmenny juuri silloin. Siksi olisi annettava aikaa nuorten omille asioille niille sopivana aikana.

5.5. Yhteistyötahojen tuki valmentavaan koulutukseen eli moniammatillinen yhteistyö

Koulutus toteutetaan paikallisten yhteistyökumppaneiden kanssa, joita ovat työvoimatoimistot, Saarijärvellä Suomenselän Sateenkaari-säätiö ja sen alainen työpaja Polarnet, Elämässä eteenpäin –projekti (työvoimahallinnon työllistämistä tukeva hanke 17-25 -vuotiaille), Äänekosken Työttömien Työpajayhdistys ja sen alainen työpaja, yläasteet ja KELA. Myös lähialueen kunnat, niiden peruskoulut, ja toisen asteen oppilaitokset ovat yhteistyökumppaneita. Lisätukea hankitaan Kuhankosken erityisammattikoulusta, jossa on erityisosaamista varsinkin erityisopetuksessa.

He voivat tarjota myös psykologin palveluja, elämänhallinnan ohjausta ja toiminnallisten ryhmäytymistilanteiden ohjausta.

Moniammatillinen yhteistyö on todettu hyväksi keinoksi ehkäistä syrjäytymistä. Yhteisesti jaettu tarvittava tieto helpottaa nuorten opiskelijoitten hyväksi tehtävää työtä. Moniammatillinen yhteistyö antaa nuorelle monenlaista tukea ammatilliseen kasvamiseen ja ammattiuran selkiyttämiseen. Seuraavassa kaaviossa on esitetty moniammatillisen yhteistyön kuvio, jota valmentavassa ammatillisessa koulutuksessa tullaan hyödyntämään.

SUOMENSELÄN SATEENKAARISÄÄTIÖ

TYÖPAJA POLARNET

NUORTEN VERSTAS

VATIN YHTEISTYÖVERKOSTO

PERUSKOULUT

TYÖVOIMATOIMI

TERVEYSKESKUS

LUKIOT

SOSIAALITOIMI

AMMATILLISET OPPILAITOKSET

ERITYISNUORISOTYÖ

POLIISI

VAPAA-AIKATOIMI

MUUT MAHDOLLISET TAHOT

Koulutuksen sisällöt suunnitellaan ja toteutetaan yhteistyössä eri tahojen kanssa. Päävastuu toteuttamisessa on POKE:lla. Valmentava koulutus tarvitsee yhden ohjaajan / luokanvalvojan, joka on päävastuussa opiskelijoiden opintojen etenemisestä. Tällöin opiskelijat saavat yksilöllistä opintojen ohjausta henkilöltä, joka tuntee heidät parhaiten. Tässä hyödynnetään myös oppilaitoksen opinto-ohjaaja sekä työvoimatoimiston ammatinvalintapsykologia. POKE:n eri opettajia tarvitaan ryhmän opettamisessa eri ammattiaineissa.

Tekijät mukana /

- ohjaava opettaja / luokanvalvoja
- POKE:n ammattiopettajat
- Suomenselän Sateenkaari-säätiön ja Polarnetin työntekijät
- Äänekosken Työttömien yhdistyksen ja työpajan työntekijät
- muiden yhteistyötahojen tuki
 - ammatinvalinnanohjaus / ammatinvalintapsykologi
 - kouluterveydenhoito
 - työnantajat

Suomenselän Sateenkaarisäätiöltä ja Äänekosken Työttömien Työpajayhdistykseltä hankitaan ostopalveluina ohjausta mm. kädentaitoihin, elämänhallintakoulutuksen järjestämiseen, ryhmäyttämiseen ja työssääppimisen ohjaamiseen.

Nuoret (varsinkin) ovat kyllästyneet siihen, että he joutuvat ”juoksemaan luukulta luukulle” asioitaan hoitaessaan. Moniammatillista yhteistyötä voidaan hoitaa kätevästi valmentavassa ammatillisessa koulutuksessa yhteistyökumppaneitten kanssa: Työvoimatoimi käy kertomassa omista mahdollisuuksistaan nuorten hyväksi ja heidän ammatinvalintapsykologin osaamista voidaan hyödyntää nuorten valitessa omaa tulevaisuuden koulutusalaansa. Sosiaalitoimi ja KELA ovat mukana tuomassa nuorille taloudellisen tulevaisuuden turvaamista. Mikäli poliisin kanssa on hoidettavia asioita, voi ryhmän luokanvalvoja hoitaa yhteyksiä asioiden selvittämiseksi. Vapaa-aikatoimi puolestaan tarjoaa mahdollisuuksia järkevän vapaa-ajan ja harrastuneisuuden tukemiseksi. Nämä yhteistyökuviot palvelevat nuoren

kokonaisvaltaisen elämänhallinnan tukemista. Olen tehnyt aiemmassa työssäni näitä yhteistyökuvioita tukevia toimia ja ne ovat nuorten mielestä helpottaneet heidän asioittensa hoitamista. Tällainen yhteistyö sitä paitsi helpottaa kaikkien työtaakkaa, kun voidaan yhdistää voimat samojen nuorten arkielämän helpottamiseksi.

5.6. Itseohjautuvuuteen kovalla työllä, mieluiten huomaamatta

”Oppimishaluisille on tarjottava mahdollisuus oppimiseen oppilaitoksissa tapahtuvan toiminnan ohella entistä useammin myös heidän muussa elinympäristössään: työssä, kotona ja harrastuksissa”, sanoo Koro (Johdatus ammattipedagogiikkaan 1992, 43).

Aluksi itseohjautuvuudesta puhuttiin vain aikuisopiskelijoiden kohdalla, mutta itseohjautuvuus on erittäin tärkeä taito opittavaksi nuorillekin. Parhaimmillaan itseohjautuvuus on taito, joka ruokkii nuoren tiedonjanoa ja lisää hänen oppimishaluaan ja tiedonhankkimiskykyään. Nykyään on jo todettu, ettei oppimista tapahdu pelkästään kouluissa ja oppilaitoksissa, eikä oppimistuloksiksi lasketa enää pelkästään sitä, mitä koulu tai oppilaitos on onnistunut nuorelle opettamaan. Vaatimus oppimisympäristöjen laajentamiseen ja parantamiseen on palvellut myös sitä, että koulut ja

oppilaitokset ovat entistä enemmän joutuneet parantamaan koulutustarjontaansa yhteiskunnan muutoksen

myötä. Nämä kaikki ovat omiaan parantamaan opiskelijoiden itseohjautuvuutta kuten myös sitä, että opiskelu voi olla mielenkiintoista uusiin asioihin sukeltamista. Osa opiskelusta on tietenkin puurtamista, mutta se on myös tehtävä selväksi opiskelijoille jo alusta alkaen.

Itseohjautuvuus vaatii Koron (1992, 44) mukaan opiskelijalta harjaantumista tiedonhankintaan ja ryhmässä toimimiseen. Opetus ja oppiminen on myös toteutettava ongelmalähtöisesti, jotta itseohjautuvuus saisi ”kasvualustan”. Valmiiksi katettu pöytä ei vaadi muuta kuin tuolille istumista: opiskelijoita on

kohdeltava siten, että he oppivat haluamaan itsensä kehittämistä. Oman ammattialan ja ammatti-identiteetin kunnioittaminen on herätettävä opintojen alussa. Koro painottaa myös opetuksen ja opiskelun kytkemistä uusimpaan ammatilliseen kehitykseen. Tällöin opiskelija pystyy soveltamaan ja arvioimaan uutta tietoa, mikä puolestaan helpottaa työelämään siirtymistä. Tämä vaatii puolestaan oppilaitokselta kehityksen kärjessä pysymistä. Esimerkiksi metsäalan perustutkintoa suorittavien opiskelijoiden on päästävä ajamaan uusimman teknologian mukaisilla metsäkoneilla ja heidän on tiedettävä, miten luonnonsuojeludirektiivit ovat muuttuneet viime viikosta. Opettajilla on oma vastuunsa seurata oman ammattialansa kehittymistä ja tuoda uutta tietämystään opetukseen. Oman ammattialan laaja-alainen hallinta on osa ammattitaitoa. Koulutus antaa oppia itseohjautuvuuteen, ajatteluun ja vastuullisuuteen.

Valmentava koulutus on kohdennettu sellaisille nuorille, joilla ei vielä ole mitään perustutkintoa eivätkä he välttämättä tiedä, mille ammattialalle suuntautuisivat. Itseohjautuvuus ei siis kohdennu (ainakaan opintojen aluksi) mihinkään tiettyyn ammattialaan ja epäselvyys omasta tulevaisuudesta voi haitata itseohjautuvuuden kehittymistä. Koro (1992, 46) painottaa itseohjautuvuuden lisääntyvän, kun oppija hyväksyy itsensä ja sen että hän on vasta oppimassa uutta, eikä välttämättä omaa kovin kokonaisvaltaista käsitystä itsestään eikä voi siten myöskään olla kovin suunnitelmallinen. Valmentavan koulutuksen on annettava aikaa ja eväitä tähän kehitykseen. Valmentavan koulutuksen aikana opiskelijoilla on mahdollisuus hankkia lisää itsetuntemusta, itseluottamusta, tietoa ja taitoa, ja tämän jälkeen rohkeasti hankkiutua omalle alalleen.

5.7. Opinto-ohjaus tukena koko ajan

Opiskelijat saavat opintojen ohjausta jatkuvasti opintojen kestäessä. Lisätyllä opintojen ohjauksella pyritään tukemaan opiskelijan opintojen etenemistä ja niihin sitoutumista. Opintojen ohjaus antaa eväitä myös valmentavan opintojakson jälkeiseen elämään, tukee yhteishakua ja kesätyöpaikan hankkimista. Ammatillisen koulutuksen opinto-ohjaus on jatkoa peruskoulun

oppilaanohjaukselle. Opinto-ohjaus tukee opiskelijaa niin, että hän selviytyy opiskelun eri vaiheissa mahdollisimman hyvin ja kykenee tekemään sekä koulutuksensa että elämänsä kannalta mielekkäitä valintoja ja ratkaisuja.

Syksyllä opintojen alkaessa opiskelijat haastatellaan. Samalla täytetään oppilaskortti eli tietolomake. Haastattelun runko on seuraava:

- opintojen sujuminen peruskoulussa
- opiskelijan erityiset tukitarpeet
- kartoitetaan mahdolliset oppimisvaikeudet ja haetaan niihin ulkopuolista apua
- opiskelijan terveydellinen tila
- opiskelijan toiveet koulutuksen suhteen
- opiskelijan ammatilliset toiveet ja jatkokoulutus

Opiskelijan haastattelu uusitaan tammikuussa, jotta kevätlukukaudelle voidaan tehdä mahdollisia muutoksia opiskelijan opintosuunnitelmaan. Opiskelijoille varataan myös aika työvoimatoimiston ammatinvalintapsykologille, mikäli tuleva ammatillinen koulutus ei ole selkiintynyt. Tällöin valmistaudutaan myös yhteishakuun, joka on helmikuussa. Toukokuussa opiskelijan kanssa tehdään kartoitus siitä, mitä hyötyä koulutuksesta on ollut. Jatkuva itsearviointi toteutetaan oppimispäiväkirjaa pitämällä sekä säännöllisin keskusteluin opiskelijan kanssa. Tieto opiskelijoiden vahvuuksista ja heikkouksista antaa paitsi tietoa koulutuksen järjestäjälle, myös tietoa nuorille itselleen rakennusaineiksi ammatinvalintaan.

Yhteistyö opiskelijan kanssa jatkuu myös kesällä. Luokanvalvoja selvittää, ovatko kaikki opiskelijat päässeet haluamaansa opiskelupaikkaan. Yhteishaun tulosten ja oppilaitoksiin ilmoittautumisten jälkeen opiskelijat voivat hakeutua jälkihaussa vapaisiin opiskelupaikkoihin. Myös kesätyöpaikan hakuun annetaan opiskelijalle tukea. Tässä tehdään yhteistyötä mm. työvoimatoimistojen, Suomenselän Sateenkaari-säätiön ja Äänekosken Nuorten Verstaan sekä Elämässä eteenpäin –hankkeen kanssa. Opinto-ohjaus ei ole vain opo-tunteja silloin tällöin, vaan kokonaisvaltaista opiskelijoiden tukemista, mihin sitoutuu koko henkilökunta omalla osaamisellaan.

5.8. Opintososiaaliset edut

Nuorten opiskelua tuetaan opintososiaalisin eduin, jotka koskevat opiskelua, ruokailua, asumista ja terveydenhuoltoa. Etujen ansiosta opiskelu on opiskelijalle edullista. Ammatillisen peruskoulutuksen opetus on maksutonta. Oppikirjat ja muut koulutarvikkeet sekä henkilökohtaiset liikuntavälineet opiskelijat joutuvat kuitenkin hankkimaan itse.

Opiskelijat voivat suorittaa opintonsa kotoaan käsin tai vaihtoehtoisesti asua oppilaitoksen asuntolassa. Lukujärjestyksen mukaisina koulupäivinä opiskelijat saavat koulusta yhden ilmaisen aterian. Luonnonvara-alan opiskelijat saavat myös maksuttoman aamupalan ja päivällisen. Äänekoskella ja Saarijärvellä on POKEn opiskelija-asuntolat, joissa asuminen on maksutonta. Äänekosken asuntolassa asuville peritään kuukausittain 20 euron kalustemaksu, luonnonvara-alalla asuminen on maksutonta.

Kaikki opiskelijat kuuluvat opiskelijaterveydenhuollon piiriin kotikunnasta riippumatta. Opiskelijaterveydenhuolto sisältää terveydenhoidon ja sairaanhoidon sekä oppilaitoksen terveydellisten olojen valvonnan. Siihen kuuluu tarvittaessa myös fysioterapeutin, nuorisopsykiatrian poliklinikan ja psykologin palveluja. POKEn opiskelijat on vakuutettu työtapaturmien sekä väli- ja liikuntatunneilla ja koulumatkoilla sattuvien tapaturmien varalta.

Opintotuki turvaa opiskelijan toimeentulon opiskeluaikana.

Myöntämisperusteina ovat päätoiminen opiskelu, opinnoissa edistyminen ja taloudellisen tuen tarve. Opintotuki koostuu opintorahasta, asumislisästä ja valtion takaamasta opintolainasta; näitä opiskelija saa ollessaan niihin oikeutettu. Opintoraha ja asumislisä ovat valtion rahoittamia avustuksia, jotka maksetaan opiskelijan pankkitilille kuukausittain. Opintoraha on veronalaista tuloa.

Opiskelijalle korvataan päivittäisten koulumatkojen kustannukset silloin, kun yhdensuuntainen päivittäinen koulumatka asunnolta oppilaitokseen on

vähintään 10 kilometriä ja kustannukset yli 54 euroa/kk. Opiskelijan on aina itse maksettava 43 euroa/kk ja käytettävä ensisijaisesti joukkoliikennettä.

Luokanvalvoja on vastuussa opiskelijan opintojen etenemisen seuraamisesta. Myös muut ammattiohjaajat, Suomenselän Sateenkaari-säätiön ja työpaja Polarnetin henkilökunta ja työvalmentajat vastaavat omalta osaltaan opiskelijan etenemisen seurannasta kuten myös Äänekosken Työttömien Työpajayhdistyksen työntekijät.

Kouluterveydenhoitaja tekee terveystarkastuksen kaikille opiskelijoille syksyllä opintojen alkaessa. Hän myös ohjaa opiskelijat mahdollisiin jatkotoimenpiteisiin.

5.9. Arviointi

Opetus käynnistyy yhteisöllisten toimintojen ja ohjauksen jälkeen tekemällä. Työtehtävien valinnassa kiinnitetään huomiota tehtävien hoitamisessa tarvittavaan työturvallisuuteen. Tulosten näkymisen myötä tehdyt toimenpiteet tai tuotokset analysoidaan tavoitteiden valossa. Opiskelijalle syntyy automaattisesti mielenkiinto minkälainen tuotos ammatillisessa mielessä on, miksi se onnistui tai miksi se ei onnistunut, joka johtaa mielenkiintoon selvittää asiaan liittyvä syvempi tieto. Tekemisen kautta saavutetaan automaattinen tiedonhalu, koska ilman tietoa ja osaamista ei voi tekeminen onnistua. Onnistuessaan se vahvistaa oppilaan itsetuntoa joka edesauttaa jatkossa opetuksen tuloksellisuutta.

Laajemmista kokonaisuuksista eli eri työtehtävistä annetaan arvioinnit eri oppiaineisiin. Tekemällä oppimisen eli toteutetun projektin jälkeen tuotokset analysoidaan ja arvioidaan. Koko tekemällä oppimisen ajan eli työtehtävien valmistumisen ajan opiskelijat saavat tarvitsemaansa teoretietoa, eli teoreettinen tieto tukee tekemistä.

Työtehtävistä arvioidaan

- oppimistaidot (tekninen osaaminen)
- ongelmanratkaisutaidot
- vuorovaikutus- ja viestintätaidot
- yhteistyötaidot
- kirjallinen työpäiväkirja
- matemaattinen osaaminen

Ohessa kaavio valmentavassa ammatillisessa koulutuksessa tapahtuvasta oppimisesta:

Oppimisen arviointi on osa opiskeluprosessia. Opiskelijan arvioinnin tulisi aina olla kannustavaa ja ohjaavaa, kuten Meri Kaila-Sayeed ja Elisabet Kinnunen (Teoksessa Opiskelijan arvioinnin opas ammatilliseen koulutukseen 2003, 8-10) muistuttavat. Erityisesti ammatillisessa koulutuksessa arvioinnissa voivat olla mukana opiskelija, opettaja, työpaikkaohjaaja (työssäoppimispaikassa, työharjoittelussa) ja muut opiskelijatoverit. Jatkuva vuorovaikutus, kyseleminen, kuunteleminen ja mielipiteiden perustelu toimii pohjana kehittäväälle arvioinnille. Opiskelijan kehittymisen kannalta on tärkeää, että pienistäkin edistysaskelista osattaisiin mainita kannustavasti. Tällöin opiskelijan kuva itsestään opiskelijana ja ammatillisiin valmiuksiin suuntautuvana osaajana monipuolistuvat. Myös itsearvioinnin kehittyminen helpottaa opiskelijan matkaa kohti alansa ammattilaisuutta.

Opiskelijan tulisi voida näyttää osaamistaan itselleen sopivilla tavoilla, kuten Kaila-Sayeed ja Kinnunen (2003, 25-26) toteavat. Vaikka yleisin arviointitapa lieneekin kirjallinen koe, voivat käypiä osaamisen osoittajia olla myös työnäytteet, projektit, näytesalkku (portfolio), suullinen esittely, kirjoitelma, näyttely tai video. Oppimisen arvioinnin täytyy kuitenkin pohjautua siihen, miten on opetettu ja miten sopiva opetustapa on opiskelijalle ollut. Audiitiivinen oppija oppii kuuntelemalla ja keskustelemalla, kun taas visuaalinen oppija muistaa oppimansa parhaiten lukemalla tekstejä ja kuvia. Taktuaalinen oppija vaatii koko ajan käsilleen tekemistä, vaikkapa alleviivaamista tai muistiinpanoja tehden. Kinesteettisen oppijan koko keho on käytössä oppimisessa, tekemällä ja osallistumalla. Osalle opiskelijoista sopivat monetkin tavat, ”tyylipuhtautta” ei oppimisessakaan aina ole.

Tekemällä oppiminen sopii useimmille nuorille. Varsinkin kouluallergiset nuoret voivat tekemällä oppimisen kautta päästä toteuttamaan itseään heille sopivalla oppimismenetelmällä. Opiskelija näkee työnsä jäljen heti ja saa välitöntä palautetta osaamisestaan. Käsillä tekeminen sopii myös henkilöille, joiden on vaikeaa esittää osaamistaan kirjallisesti tai edes suullisesti.

Valmentavassa koulutuksessa eri työtehtävät dokumentoidaan eli opiskelijat tekevät työselityksen ja antavat sen kirjallisena ja suullisena. Kokonaisuus

arvioidaan ja arvioinnin osana on myös opiskelijoiden tekemä itsearviointi. Tärkeää on, että arviointiperusteet ovat selvillä opiskelijoille selvillä, koska arviointi perustuu perustuu asetettuihin tavoitteisiin. Opiskelijoiden on välillä vaikea ”ymmärtää”, mitä eri arvosanat opiskelijalta vaativat. Olisi hyvä käyttää esim. Arto Kankaanpään (Ammatin kuvaus koulutuksen apuna, 1997) luokittelua, jolloin ”sana tulee lihaksi” eli helpommin ymmärrettäväksi ja muistettavaksi:

- T1 ja T2 = noviisi, joka noudattaa ohjeita, mutta ei kykene itsenäisiin suorituksiin, eikä osaa joustavasti ajatella kokonaisuuksia
- H3 ja H4 = edistynyt aloittelija osaa jo huomioida työpaikkansa erityispiirteitä, mutta ei vielä erota tärkeitä asioita epäolennaisista
- K5 = pätevä työntekijä osaa arvioida onko mikä on tärkeää ja mikä epäolennaista, hän suunnittelee itse ja huomioi työpaikan erityispiirteet

Suoritettut opinnot arvioidaan ammatillisen koulutuksen arviointiperusteiden mukaisesti, jolloin nämä opinnot ovat hyväksiluettavissa hakeuduttaessa perustutkintoa suorittamaan. On muistettava, että valmentavan koulutuksen opiskelijat ovat ”aloittelijoita” ja heillä on opintoja eri aloilta (joskin osin kaikille yhteisiä), joten tavoitteet lukuvuoden opinnoille eivät voi olla samaa luokkaa, kuin ammatillista perustutkintoa suorittavilla, jotka jo ensimmäisen opiskeluvuoden aikana ehtivät sisäistää ammattialansa opintoja. Opiskelijat saavat todistuksen suorittamistaan opinnoista. Todistuksen antaa Pohjoisen Keski-Suomen oppimiskeskus.

Itseohjautuvuuden kehittymisen myötä sisäinen motivaatio ja arviointi lisääntyvät, kuten Koro (1992, 46-47) mainitsee. Omaa oppimista kyetään arvioimaan entistä paremmin. Myös muiden tekemää arviointia kehitetään paremmin ja siitä opitaan hyötymään kasvamistarkoituksessa. Uudet kokemukset lujittavat itsetuntoa opiskelijana. Itsearviointi vaatii, että opiskelija osaa havainnoida ja tiedostaa oman oppimisensa ja kehittymisensä. Itsearviointi aiheuttaa parhaimmillaan ”oravanpyörän”, jolloin nämä metakognitiiviset taidot kehittyvät itsearvioinnin tekemisen lisääntyessä.

Itsearviointi (Kaila-Sayeed ja Kinnunen 2003, 26-27) antaa opiskelijalle tietoa siitä, mitä hänen tulisi opiskelussaan (ja opiskelutekniikassaan) parantaa, tällöin opiskelija voi myös itse suunnitella opintojaan. Saadun palautteen hyödyntäminen vie opintoja eteenpäin.

Itsearviointi voidaan toteuttaa kirjallisesti tai suullisesti (tai muillakin sopivilla tavoilla). Mikäli kirjallinen tuottaminen on vaikeaa, kannattane käyttää muita keinoja itsearviointia tehtäessä. Kaila-Sayeed ja Kinnunen (2003, 28) ehdottavat seuraavanlaista kysymyslistaa itsearviointiin:

- Missä onnistuin?
- Miten voisin vielä kehittää toimintaani?
- Mitä tekisin toisin?
- Mitä en vielä osaa?
- Miten voisin sen oppia?
- Mitä haluaisin oppia lisää?
- Mitä olen oppinut sellaista, jota ei ole mainittu tavoitteissa?
- Miten kaikki opittu voidaan hyödyntää tutkinnossa?
- Miten kehitän omaa toimintaani jatkossa?
- Miten tekemääni työtä voitaisiin kehittää?

Itsearvioinnin jatkuvuuden kannalta olisi hyödyksi, että opiskelijat pitävät päiväkirjaa opinnoistaan. Tähän vihkoseen (tai mikä päiväkirjan muoto onkaan) merkitään päivittäin tai viikoittain tehdyt työtehtävät, arvioidaan eri työtehtäviin käytetty aika, pohditaan omaa kehittymistä ja oppimisen kokemuksia, mietitään mikä meni mönkään jne. Opettajat voivat antaa oman palautteensa tähän päiväkirjaan, jolloin huonoina päivinä hyvät palautteet ovat ”olemassa”, kun ne on kirjoihin ja kansiin merkitty.

6. Toimenpiteet koulutuksen järjestämisessä

6.1. Yhteistyö eri tahojen kanssa – suunnitelma koulutuksen toteuttamiseksi

Opetusministeriön nettisivuilla ilmestyi lehdistötiedote, jossa valtiovallan kerrottiin olevan huolestunut nuorten toisen asteen koulutuksen keskeyttämisluvuista. Ilman toisen asteen koulutusta olevia alle 25-vuotiaita nuoria oli huomattavan suuri määrä. Tämän katsottiin lisäävän yhteiskunnasta syrjäytymistä ja aiheuttavan ennen pitkää paljon inhimillistä kärsimystä nuorille. Opetusministeriö suunnitteli siksi uudenlaisen koulutuksen aloittamista eli nuorten ammatillisen valmentavan koulutuksen järjestämistä.

POKE kiinnostui uudesta koulutustavasta; sen katsottiin tukevan nuorten kouluttautumista, vähentävän keskeyttämiä ja avartavan heidän käsityksiään omasta ammattiurastaan. Mm. Saarijärvellä asiasta keskusteltiin ryhmässä, joka kokoontui kuukauden-kahden kuukauden välein pohtimaan nuorten kouluttautumista, työllistymistä ja työttömyyttä. Julkisesti POKE:n mahdollisesti järjestämästä koulutuksesta mainittiin juuri tämän yhteistyöryhmän kokouksessa syksyllä 2005. Itse kiinnostuin kyseisestä koulutuksesta, koska olen toiminut muutaman vuoden lisäopetuksen eli 10-luokan ohjaajana. Aluksi tästä VATI-koulutuksesta suunniteltiin lisäopetusluokan ja ammatillisen valmentavan koulutuksen välimuotoa tai yhdistelmää, mutta piankin todettiin, että POKE:n olisi helpompi hallinnoida valmentavaa koulutusta. Tällöin nuoret eivät saisi korotettua yläasteen päättötodistuksen arvosanojaan, mutta tilalle kehitettiin idea valmentavan koulutuksen suoritusten hyväksiluvusta varsinaisessa ammatillisessa koulutuksessa.

Yhteistyökumppanit, kuten työvoimatoimi, KELA, peruskoulu, Suomenselän Sateenkaari-säätiö ja Elämässä eteenpäin –hanke (ESR-hanke alle 25-vuotiaitten nuorten työllistymisen tukemiseksi) katsoivat tämän hankkeen sopivaksi paikkakunnallemme. Myös Äänekosken POKE:n Piilolantien yksikkö (tekniikka, liikenne, matkailu-, ravitsemis- ja talousala) halusivat järjestää samalla periaatteella toimivan valmentavan koulutuksen.

Suomenselän Sateenkaari-säätiöllä todettiin olevan osaamista eri-ikäisten työttömien ja vajaakuntoisten ohjaamisesta. Yhteistyötä tulitisiin POKEN kanssa kehittämään nuorten elämänhallinnan ja opiskelun eteenpäin viemiseksi. Yhteistyöstä laaditaan erillinen ostopalvelusopimus POKE:n ja Suomenselän Sateenkaari-säätiön/Polarnet-työpajan välille. Sopimuksella POKE hankkii työvalmentajan ja ohjaajan palveluita säätiöltä.

6.2. Luvan hakeminen koulutuksen järjestämiseksi

Kokeiluluvan hakemisaika päättyi 7.3.2006. Opetusministeriö totesi kirjeessään ammatillisen koulutuksen järjestäjille, että kokeiluluvan myöntäminen on osa laajaa toimenpidekokonaisuutta, jossa tavoitellaan muun muassa nuorten syrjäytymisen ehkäisyä. Opetusministeriön Perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen nivelvaiheen kehittämistyöryhmä kannatti koulutuksen järjestämistä (Opetusministeriön muistioita ja selvityksiä 2005:33). Koulutus tulisi kohdentaa nuorille, joilla ei ammatinvalinta ole vielä selkiintynyt tai joilla ei vielä ole valmiuksia ammatilliseen koulutukseen hakeutumiseen.

Koulutuksen lupahakemuksessa oli ilmettävä koulutustarve ja perustelut koulutukselle sekä suunnitelma koulutuksen toteuttamiseksi. Hakumenettely ja opiskelijavalinta oli myös kuvattava. Hakemuksessa oli myös kerrottava, miten yhteistyö muiden koulutuksen järjestäjien, viranomaisten ja työelämän kanssa suunniteltiin toteutettavan.

POKE:n hakemukseen liitettiin alustava suunnitelma koulutuksen toteuttamiseksi sekä yhteistyökumppaneiden (Suomenselän Sateenkaari-säätiö, Äänekosken Työttömien Työpajayhdistys ry, Ääneseudun ja Saarijärven työvoimatoimi).

Tiistaina 14.3.2006 oli Keskisuomalaisessa artikkeli, jossa kerrottiin kolmen eri koulutuksen järjestäjän hakeneen koulutuslupaa Keski-Suomeen: Jyväskylän ammattiopisto, Jämsän seudun koulutuskeskus ja Pohjoisen Keski-Suomen oppimiskeskus. Yhteensä aloituspaikkoja oli haussa 76, joista siis 24

POKE:lle. Päätökset koulutuksen järjestämisluvista annettiin huhtikuussa 2006.

6.3. Koulutuksen hyödyllisyyden arviointi eli tulokset ja niiden hyödyntäminen

Valmentavan ammatillisen koulutuksen ensimmäinen kokeiluvuosi tulee varmaan rasittamaan koko oppilaitosta. Vaikka suunnitelmat olisi tehty kuinka hyvin tahansa, on oltava valmiina muutoksille ja joustettava. Koulutus antaa parhaimmillaan tietoa koko oppilaitokselle siitä, miten kaikkea järjestettävää toimintaa tulisi kehittää.

Opiskelijat haastatellaan koulutuksen alkaessa ja sen päättyessä.

Loppuhaastattelussa painotutaan siihen, miten opiskelijat ovat kokeneet koulutuksen. Mikäli koulutus saa jatkoa, voidaan ja pitää kokemuksia hyödyntää ja siten kehittää koulutusta entistä paremmaksi. Koska koulutus vasta aloitetaan, on jo matkan varrella tulleita kokemuksia hyödynnettävä ja tartuttava kiinni mahdollisiin epäkohtiin.

7. Lopuksi

Koska tämä on koulutuskokeilu, on jälkikäteen ja matkan varrella varmasti paljon opittavaa. Vaikka tällaisen kokeilun suunnitteluun käytetään paljonkin aikaa yhteistyökumppaneitten kanssa, jää todennäköisesti aina paljonkin parannettavaa. Koulutuskokeilusta on tarkoitus saada pysyvä käytäntö, jotta nuoret pohjoisen Keski-Suomen alueella saisivat entistä laajemmat mahdollisuudet koulutukseensa. Koska alueella ei ole toiminut 10-luokkaa eli lisäopetusta (lähin lisäopetusluokka on Jyväskylässä) vähään aikaan, on kouluttajien syytä antaa nuorille lisämahdollisuus kouluttautumiseen. Välivuosi peruskoulun jälkeen ei ole tutkimustenkaan mukaan ollut mikään hyvä vaihtoehto. Peruskoulusta tulevat nuoret ovat vielä iältään alle 17-vuotiaita, joten työvoimahallinnon toimenpiteet eivät ole heidän kohdallaan mahdollisia. Työkokeilu on ainoa alle 17-vuotiaillekin mahdollinen tapa päästä työharjoitteluun, vaikkakaan se ei ole kovin ”taloudellinen”: se ei tarjoa nuorille edes työmarkkinatuen vertaista rahallista tukea. Vapailta markkinoilta on melko mahdoton saada työpaikkaa noin nuorella iällä, mikäli ei pääse ”suhteilla” johonkin työhön.

Koulutuksen lähtökohta on olla tukena nuorten ammatinvalinnalle ja lisätä heidän kiinnostustaan oppimiseen. Hyvät oppimiskokemukset voivat parhaimmillaan antaa potkua ammatinvalintaan ja kouluttautumiseen, kuten Pirttiniemikin (2000) toteaa. Asiantunteva ohjaus ja nuorelle sopivat opetusmenetelmät voivat antaa tarvittavaa tukea ja rohkaisua tulevien päätösten tekemiseen.

Syrjäytymisen vähentäminen ja ehkäiseminen vaatii kovia keinoja, niin kuin ovat olleet kovia myös syrjäytymiseen johtaneet syyt. Syrjäytyminen uhkaa

ihmisiä entistä pahemmin ja entistä nuorempana, niin kuin sanoo esimerkiksi Merja Anundi (Syrjäytymisestä selviytymiseen 1996, 72-74). Hän puhuu asiakastyytyväisyydestä kouluissa ja on nähnyt nuorten elämää monissa muissakin paikoissa kuin kouluissa. Käsittääkseni kaikki opettajat eivät lainkaan koe itseään asiakaspalvelijoiksi, vaikka sitähän he työkseen tekevät, ja vielä yhteiskunnan eli veronmaksajien varoilla. Ja miksi koulu ei kelpaa kaikille nuorille? Aika ajoin koulut ja oppilaitokset joutuvat menemään itseensä ja pohtimaan sitä, miten he asiakaspalvelunsa hoitavat.

Omat kokemukseni 10-luokan eli lisäopetuksen ohjaajana ja opettajana POKE:n luonnonvara-alalla ovat olleet oikein mukavia. Pidän siitä, että opiskelijat ovat erilaisia ja tulevat eri lähtökohdista. Tämä tuo oppilaitokseemme monipuolisuutta, vaikka samalla tuokin samalla lisää selvitettäviä ongelmia.

Tärkeää uuden nuorille suunnattavan koulutuksen suunnittelussa ja toteuttamisessa on nuoren yksilöllisyyden huomioiminen. Valmentavaan ammatilliseen koulutukseen hakeutuvat nuoret tarvitsevat henkilökohtaisia keskusteluja, jotta he voivat suunnitella tulevaisuuttaan. He tarvitsevat myös paljon tietoa eri ammattialoista, jotta löytävät tulevaisuudessa oman koulutuspolkunsä. He tarvitsevat kenties tukea kehitykseensä. Verkostoyhteistyöllä päästään parempiin tuloksiin sekä nuoren että oppilaitoksen kannalta katsoen. Koulutus palvelee paitsi nuorten tukemista, myös oppilaitoksen kehittymistä

Tärkeää on myös olla selvillä koko koulutuksen ajan, miten opiskelijat etenevät koulutuksessa ja miten he kokevat vuoden mittaisen opiskelun. Opintojen etenemistä on seurattava tiiviisti, jotta koulutus ajaa asiansa eli on opiskelijoille hyödyllinen. Myös yhteistyökuvioiden on toimittava saumattomasti ja tiedon on kuljettava jatkuvasti, jotta opiskelijoiden oppimisen seuranta ja oppimisen tukeminen on mahdollista. Kaikki tämä ei ole mielestäni automaattisesti mahdollisesta ja toimivaa, joten yhteistyön tukemiseen on panostettava. Aina ei tarvitse järjestää kokouksia muutoinkin tiiviisiin aikatauluihin, vaan puhelinkeskustelut ja kahvipöydän ääressä keskustelut toimivat hyvinä tiedonvälittäjätapoina. Aito ja rehellinen välittäminen ja huolen

kantaminen hoituvat parhaimmillaan pienilläkin tapaamisilla ja ei kovin paljon aikaa vievinä toimina.

Aikaa ja vaivaa tällainen koulutuskokeilu tarvitsee. Yhteistyötahojen tapaamisten ja suunnittelujen lisäksi myös eri kokeiluun liittyvien opettajien tapaamiset ovat tärkeitä. Oppilaitoksen työntekijöiden ei pidä kokea, että koulutuskokeilu vain lisää heidän työtaakkaansa, jolloin opiskelijoiden etu kärsii. Tällaiseen koulutuskokeiluun hakeutuvat opiskelijat tarvitsevat ehkä muita opiskelijoita enemmän aikaa ja vaivaa, mutta tämä heille suotakoon, heidän oman tulevaisuutensa edun tähden.

Lähteet:

Anundi, M. 1996, 66-77. Ketä koulu palvelee? Teoksessa: Syrjäytymisestä selviytymiseen. Vaikeuksien kautta selviytymiseen. (toim.) Siljander, P. ja Ulvinen V-M. Oulun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan opetusmonisteita ja selosteita.

Ikonen, O. 1992. Lähtökohtana monet oppimiskäsitykset. Jyväskylän yliopiston täydennyskoulutuskeskus. Oppimateriaaleja.

Hätönen, H. 2001. Eläköön opetussuunnitelma. Opas ammatillisille oppilaitoksille. Opetushallitus: Helsinki.

Kankaanpää, A. 1997. Ammatin kuvaus koulutuksen apuna. Ammattien kuvausjärjestelmän rakentamisen näkökulmia, ongelmia ja ehdotuksia. Opetushallitus: Helsinki.

Kohonen, V. ja Leppilampi, A. 1994. Toimiva koulu. Yhdessä kehittäen. WSOY: Helsinki.

Koro, J. 1992. Johdatus ammattioppimisen pedagogiikkaan. WSOY: Helsinki.

Opetusministeriön muistioita ja selvityksiä 2005:33

Opiskelijan arvioinnin opas ammatilliseen koulutukseen, 2003. (toim.) Kinnunen, E. ja Halmevuori, T. Opetushallitus: Helsinki.

Opetussuunnitelman perusteet, 2000. Opetushallitus: Helsinki.

Pirttiniemi, J. 2000. Koulukokemukset ja koulutusratkaisut. Peruskoulun vaikuttavuuden tarkastelu oppilasnäkökulmasta. Helsingin yliopiston kasvatustieteen laitoksen tutkimuksia 168. Yliopistopaino: Helsinki.

Rauste-von Wright, M., von Wright, J. ja Soini, T. 2003, Oppiminen ja koulutus. WSOY: Juva.

Vehviläinen, J. 2001. Innolla ammattiin? Ammatillisten oppilaitosten innovatiiviset työpajat –ESR-projekti. Moniste 21/2001. Opetushallitus.

Volanen, M. V. 2005. Opiskeleva pohjoinen Keski-Suomi. Toisen asteen koulutuksen kehittäminen. Jyväskylän yliopisto. Koulutuksen tutkimuslaitos. Tutkimusselosteita 22.

Vuorinen, I. 1993. Tuhat tapaa opettaa. Menetelmäopas opettajille, kouluttajille ja ryhmän ohjaajille. Suomen Moneroinstituutin julkaisusarja nro 1. Resurssi: Naantali.

www.poke.fi

Liitteet:

Liite 1:

Hakemus kokeiluluvalla

Opetusministeriö
PL 29
00023 VALTIONEUVOSTO

Hakemus kokeiluluvan myöntämiseksi ammatilliseen peruskoulutukseen ohjaavaan ja valmistavaan koulutukseen

Äänekosken ammatillisen koulutuksen kuntayhtymän alaisen Pohjoisen Keski-Suomen oppimiskeskus (POKE) hakee Opetusministeriöltä kokeilulupaa 1.8.2006 alkavaan ammatilliseen peruskoulutukseen ohjaavaan ja valmentavaan koulutukseen.

POKE:n Äänekosken yksikkö ja Tarvaalan (Saarijärven) luonnonvara-alan yksikkö järjestävät ammatilliseen koulutukseen valmentavan opintojakson alle 25-vuotiaille nuorille, joilla ei ole mitään ammatillista perustutkintoa. Koulutus on kestoaltaan 40 opintoviikkoa, lukuvuoden mittainen. Koulutukseen otetaan molempiin yksiköihin 10 (kymmenen) opiskelijaa. Koulutus aloitetaan syyskuussa 2006.

Koulutus toteutetaan paikallisten yhteistyökumppaneiden kanssa, joista tärkeimmät ovat työvoimatoimistot, Suomenselän Sateenkaari-säätiö ja sen alainen työpaja Polarnet Saarijärvellä sekä Työttömien yhdistys ja sen alainen työpaja Äänekoskella. Koulutus tähtää nuorten ammattiuran selkiyttämiseen ja elämänhallinnan tukemiseen.

Äänekoskella 3.3.2006

Jouni Kurkela
Kuntayhtymän johtaja

Liite 2:

Suomenselän Sateenkaari-säätiön lausunto yhteistyöstä valmentavassa ammatillisessa koulutuksessa.

SUOMENSELÄN
SATEENKAARI-SÄÄTIÖ
PL 13
43101 SAARIJÄRVI

VALMENTAVA AMMATILLINEN KOULUTUS

Suomenselän Sateenkaari-säätiö/Polarnet työpaja on vahvasti mukana tukemassa Pohjoisen Keski-Suomen Oppimiskeskuksen POKEN suunnittelemaa valmentavaa ammatillista koulutusta toisen asteen opiskelijoille. Seutukunnallamme on runsaasti nuoria, jotka keskeyttävät opiskelun alkuvaiheessa ja jäävät vaille ammatillista koulutusta. Lisäksi seutukunnalla on nuoria jotka eivät ole hakeutuneet tai eivät hakeudu syystä tai toisesta toisen asteen koulutukseen.

Suomenselän Sateenkaari-säätiön omistama Polarnet työpaja on vuosien ajan toiminut edellä mainittujen henkilöiden kanssa ja pyrkinyt kouluttamaan heitä mm oppisopimuskoulutuksen avulla ammattiin.

Yhteistyötä tulisi kehittää POKEN kanssa kehittämään nuorten elämänhallinnan ja opiskelun eteenpäin viemiseksi. Yhteistyöstä laaditaan erillinen ostopalvelusopimus POKEN ja Suomenselän Sateenkaari-säätiön/Polarnet-työpajan välille. Sopimuksella POKE hankkii työvalmentajan ja ohjaajan palveluita säätiöltä.

Saarijärvellä 23.2.2006

Pekka Nieminen, Toiminnanjohtaja, Suomenselän Sateenkaari-säätiö

Liite 3:

Lehtiartikkeli Keskisuomalaisesta 14.3.2006: Syksyllä ammattia kohden voi edetä uudella tavalla.

Syksyllä ammattia kohden voi edetä uudella tavalla

Kolme keskisuomalaista oppilaitosta hakee kokeilulupaa.

JYVÄSKYLÄ
Rai Suihkonen

Koko maassa 850 ilman lukio- tai ammattikoulupaikkaa jäänyttä nuorta pääsee ensi syksynä uudenlaiseen koulutukseen, jonka tarkoituksena on ehkäistä peruskoulun jälkeistä syrjäytymisvaaraa. Keski-Suomeen aloituspaikkoja haetaan 76.

Vuosiksi 2006–2008 myönnettävää kokeilulupaa anovat Jyväskylän ammattiopisto, Jämsän seudun koulutuskeskus ja Pohjoisen Keski-Suomen oppimiskeskus Äänekoskella. Opetusministeriö päättää kymppiluokkaa muistuttavan koulutuksen opetusluvista vielä tässä kuussa.

Virallisesti oppilaitokset hakevat lupaa ”ammattilliseen peruskoulutukseen ohjaavaan ja valmistavaan koulutukseen”. Tulosaluejohtaja **Saara Kotamäki** Jyväskylän ammattiopistosta sanoo, että kokeiluluvalla on vanhat perusteet.

Keski-Suomessa noin 3 000 hengen ikäluokasta 232 jäi kokonaan ilman toisen asteen opiskelupaikkaa vuonna 2004. Määrä on suhteellisesti hieman muuta maata suurempi.

– Syrjäytymisen ehkäisemisen lisäksi madallamme kynnyistä

peruskoulusta ammatilliseen koulutukseen sekä ohjaamme koulutus- ja uravalinnoissa nuoria ja heidän vanhempiaan, Kotamäki sanoo.

Oppilaitokset etsivät ohjaavan ja valmistavan koulutuksen tarvitsijat yhteistyössä peruskoulujen opinto-ohjaajien kanssa. Apua antaa myös työvoimatoimisto. Valinnat tehdään todennäköisesti elokuussa, kun syksyn jatko-opintopaikat on ensin jaettu.

Oma opinto- ja urasuunnitelma

Normaalien kouluaineiden lisäksi jokaiselle nuorelle tehdään henkilökohtainen opinto- ja urasuunnitelma. Tuntumaa haetaan myös työpaikoilta.

Opiskelijasta riippuen koulutus kestää puolesta vuodesta vuoteen, jonka jälkeen nuori voi hakeutua joustavasti ammatilliseen peruskoulutukseen. Jyväskylän ammattiopisto, Jämsän seudun koulutuskeskus ja Pohjoisen Keski-Suomen oppimiskeskus tekevät yhteistyötä eri tutkinnoissa.

– Valmentavaan koulutukseen voidaan ohjata keskeytyksettä uusia nuoria sitä mukaa kun paikkoja aukeaa, Kotamäki sanoo.

Hän korostaa, että kyseessä ei ole erityisopetus, vaan ”urille ohjaaminen”. Jyväskylässä käytännön opetus tapahtuu ammattiopiston tiloissa joko Viitanielessä tai Harjun toimipisteessä.

AMK-opiskelijoiden määrä kasvoi vähän

HELSINKI: Ammattikorkeakoulujen opiskelijamäärä kasvoi hieman viime vuonna. Tutkintoon johtavassa ammattikorkeakoulutuksessa opiskeli syksyllä 132 800 opiskelijaa, mikä oli muutama sata enemmän kuin vuonna 2004.

Myös uusien opiskelijoiden

määrä kasvoi edellisvuodesta ja oli nyt 36 900. Tutkintoja suoritettiin yhteensä 21 400, joista 200 oli ylempiä ammattikorkeakoulututkintoja tai ammattikorkeakoulun jatkotutkintoja.

Ulkomaalaisia tutkintoon johtavassa koulutuksessa oli 4 000, mikä on edellisvuotta enemmän. Ulkomaalaisista suurin osa oli Kiinan, Venäjän, Viron ja Ruotsin kansalaisia.